

**ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ
ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ “МАГІСТР”**

напряму підготовки **0401 Природничі науки**
спеціальності **8.04010404 Політична географія та геополітика**
спеціалізації **8.04010404 Політична географія**

№	Назва програми	Розробник
1	Географія мережевого (інформаційного) суспільства	<i>Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович</i>
2	Міжнародна логістика	<i>Розробник: д. геогр.н., професор Смирнов Ігор Георгійович</i>
3	Науковий семінар з актуальних проблем політичної географії	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Стафійчук Валентин Іванович</i>
4	Політико-географічні аспекти виборчої інженерії	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Брайчевський Юліан Сергійович</i>
5	Системний політико-географічний аналіз регіону	<i>Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович</i>
6	Стратегія глобального і регіонального розвитку	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Стафійчук Валентин Іванович</i>
7	Суспільна географія (Human Geography)	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Брайчевський Юліан Сергійович</i>
8	Теорія географічних місць	<i>Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович</i>
9	Геоглобалістика	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Кіптенко Вікторія Костянтинівна</i>
	<i>Науково-дослідницький практикум з суспільної географії</i>	<i>Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович</i>
	<i>Геопросторовий менеджмент</i>	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Кіптенко Вікторія Костянтинівна</i>
	<i>Географія інформаційного суспільства</i>	<i>Розробник: к.геогр.н., доцент Кіптенко Вікторія Костянтинівна</i>
	<i>Актуальні проблеми політичної географії</i>	<i>Розробники: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович, к.геогр.н., доцент Брайчевський Юліан Сергійович</i>

1.ГЕОГРАФІЯ МЕРЕЖЕВОГО (ІНФОРМАЦІЙНОГО) СУСПІЛЬСТВА

Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович

1.1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРІВ.

	Тема	Лекцій, год.
1.	Вступ. Тренди трансформацій суспільства і геопростору на початку XXI ст.	2
2.	Інформаційно-технологічна революція: парадигма, актори і сайти.	2
3.	Риси світового господарства в умовах інформаційно-технологічної революції: інформатизація, глобалізація, формування комунікаційних мереж.	2
4.	Трансформація підприємства і зайнятості в мережевих системах. Network enterprise.	2
5.	«Економіка базована на знаннях» в мережевих системах.	2
6.	The Space of Flows (геопростір і мережа комунікацій в ньому).	2
7.	Нові геополітичні реалії в геопросторі: нові види Powers – soft power, smart power.	3
	Разом:	15
	Тема	Практичні, год.
1.	Реферування англомовних джерел. 2010-2012pp.: Manuel Castels. The Rise of the Network Society. 2010. 2012-2013pp.: 1) CiA: the world in 2030. 2) I.S. Nye The future of Power. 2011	15
	Разом:	15
Разом:		30

1.2.ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.

Тема 1. Вступ. Тренди трансформацій суспільства і геопростору на початку XXI ст.

Взаємодія соціальних, технологічних, економічних і культурних трансформацій в умовах постіндустріального господарства веде до виникнення нової форми суспільства – яке концептуалізується як мережеве суспільство. Virізняється ряд трендів, які вже існують і можуть бути досліджені.

- Трансформувалася структура і умови роботи і зайнятості. Структура зайнятості суспільства трансформована новими технологіями. Але процеси і форми цієї трансформації пов'язані з конкретними економічними і суспільними контекстами;
- Трансформується система комунікацій. Тут важливу роль зіграло поєднання мереж комп'ютерних систем (Інтернет тощо) і формування World Wide Web (www), комунікацій стільникового зв'язку і, зрештою, технологічна конвергенція Інтернета та стільникового зв'язку;
- Трансформація простору і часу в життєвому досвіді людей;
- Розвиваються процеси метрополітенізації;
- Формується сітловий зв'язок між локальними і глобальними геопросторовими системами.

Тема 2. Інформаційно-технологічна революція: парадигма, актори і сайти

Технології, суспільство і поступ історії. Людина в постіндустріальному суспільстві. Історична послідовність інформаційно-технологічної революції. Створення «Інтернет». Динаміка впровадження нових (високих) технологій і сітлових систем комунікацій. Актори і сайти

інформаційно-технологічної революції. Парадигма інформаційно-технологічної революції.

Тема 3. Риси світового господарства в умовах ІТР: інформатизація, глобалізація, формування комунікаційних мереж

Загадки росту продуктивності і конкурентоздатності. Продуктивність базована на знаннях в інформаційно-технологічному господарстві. Сучасне глобальне господарство: глобальні фінансові ринки, глобалізація ринків товарів і послуг, глобалізація транспортних систем. Глобалізація версус регіоналізація. Геопростір глобального господарства – сегменти і мережі. Особливості політекономії глобалізації: реструктуризація господарства, інформаційні технології, перебудова геополітики держав.

Тема 4. Трансформація підприємства і зайнятості в мережевих системах. Network enterprise

Загальні закономірності трансформацій при переході від індустріального до постіндустріального суспільства. «Постфордизм» - перехід від систем масової продукції до гнучких виробничих систем. «Гойотизм» - кооперація виробництва і менеджменту, багатофункціональне застосування робочої сили, «зворотній» контроль якості. Міжфірмові сітьові системи і корпоративні угруповання криза «горизонтальних» мереж корпоративних зв'язків. Інформаційні технології і Network enterprise. Приклади азійських господарських мережевих систем: Японія, Півд.Корея, Китай. ТНК і міжнародні мережі комунікацій.

Тема 5. «Економіка базована на знаннях» в мережевих системах

Сучасна постіндустріальна економіка є глобальною і відзначається невід'ємною інформаційністю. Це переважно сервісна економіка в якій провідна роль належить сфері послуг. Нарешті – це економіка, що базується на знаннях (knowledge based economy) оскільки функціонування її вторинного і третинного секторів опирається на знання у формі високоосвіченої робочої сили та новітніх технологій. Мережевість систем геопростору є невід'ємною рисою постіндустріальної економіки, надто її піонерного сегменту – економіки знань. В мережевих системах це особливо помітно проявляється в розвитку процесів метрополітенізації – в метрополітенських регіонах формуються особливо сприятливі умови формування географічних місць зосередження знаньемкої діяльності (в зах. літературі з'явився термін «node» - «вузол» для таких територіальних утворень). А позаяк в мережевому суспільстві існує сітьовий зв'язок між локальними і глобальними системами то у кожній країні множина таких «вузлів» поєднує її із стратегічною глобальною мережею комунікацій.

Тема 6. The Space of Flows (геопростір і мережа комунікацій в ньому)

Просторово-економічний каркас світового господарства: множина метрополітенських регіонів і комунікаційна мережа (авіалінії і електронні комунікації) що їх зв'язує. Трансформація урбаністичних форм: американські метрополітенські регіони, класика європейських міст, навальний ріст метрополітенських регіонів Азії і Латинської Америки. Space of Flows and Space of Places за Кастельсом. Соціальні зміни в мережевому суспільстві.

Тема 7. Нові геополітичні реалії в геопросторі: нові різновиди сили (Power), що виникають в інформаційному мережевому суспільстві

Час, простір і суспільство – специфіка взаємодії в мережах. Від взаємодії континуумів до взаємодії між множиною географічних місць в сітях. Виклики світовому суспільству на мегарівні: розпад Радянського Союзу і поява осередків нестабільності; ускладнення позицій США, як світового центру сили (Power); уніфікація Європи – глобалізація, ідентичність, конвергенція держав у мережевій системі; трансформація іміджу країн Азії – ріст Китаю, стагнація господарства Японії; ріст глобальної кримінальної економіки і тероризму. Пошуки відгуку – трансформація концепції Powers (сили, потуги) від можливостей застосування мілітарної сили або економічної сили до проведення політики «народної дипломатії» Softpower

(soft – від терміну «програмне забезпечення») та Smart power (Smart – від понять «ловкий» або «інтелектуальний»).

1.3.КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.

1. Інформаційне суспільство як мережеве суспільство.
2. Трансформація структури зайнятості і умов роботи в постіндустріальному суспільстві.
3. Трансформація системи комунікацій і формування інформаційних мереж в постіндустріальному суспільстві (Інтернет, www тощо).
4. Ріст урбанізації і розвиток процесів метрополітенізації.
5. Інформаційно-технологічна революція: парадигма і актори.
6. Риси світового господарства в умовах ІТР: глобальні фінансові ринки.
7. Риси світового господарства в умовах ІТР: глобалізація ринків товарів і послуг.
8. Загальні закономірності трансформацій підприємства в інформаційному (мережевому) суспільстві: «постфордизм», «тойотизм» тощо.
9. Міжфірмові (міжгалузеві) сітьові системи і корпоративні угруповання (приклад азіатських мережевих систем – Японія, Пд.Корея тощо).
10. «Економіка базована на знаннях» в мережевих системах.
11. Закономірності зосередження місць знаннєємкої діяльності.
12. Просторово-економічний каркас сучасного світового господарства.
13. Трансформація урбаністичних форм в інформаційному (мережевому) суспільстві: американські метрополітенські регіони, класика європейських міст, метрополітени Латинської Америки та Азії.
14. Space of Flows and Space of Places за Кастельсом.
15. Час, простір і суспільство – специфіка взаємодії в мережах.
16. Виклики світовому суспільству на мегарівні: розпад СРСР і поява осередків нестабільності.
17. Виклики світовому суспільству на мегарівні: трансформація іміджу країн Азії (Китай, Японія).
18. Виклики світовому суспільству на мегарівні: уніфікація і конвергенція Європи.
19. Ріст глобальної кримінальної економіки і тероризму.

1.4.ЛІТЕРАТУРА

1. Колосов В.А., Мироненко Н.С. Геополитика и политическая география.-М.: «Аспект-Пресс», 2001.
2. Політична географія та геополітика. За ред.Б.П. Яценка.-К.: Либідь, 2007
3. Manuel Castels. The Rise of the Network Society (The Information Age: Economy, Society and Culture) Blackwell Publ. ltd. 2010
4. John Agnew, K.Mitchell and G.Toal, A. Companion to Political Geography, Blackwell Publ. 2008
5. Colin Flint, Peter Traylor, Political Geography: World-Economy, Nation-State and Locality. Pearson El. Ltd. 2011 (Sixth edition)
6. I.S. Nye. The Future of Power, Publ. Affairs. Books N.Y.2011
7. CIA: The World in 2030. CIA - 2012

2. МІЖНАРОДНА ЛОГІСТИКА

Розробник: д. геогр.н., професор Смирнов Ігор Георгійович

2.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1 Концептуально-понятійні основи та аспекти міжнародної логістики				
1	Тема 1. Теоретичні засади та основні поняття логістики	2	1	
2	Тема 2. Науково-практичні концепції логістики	2	1	
3	Тема 3. Концептуальні основи міжнародної логістики	2	2	
4	Тема 4. Історичний аспект міжнародної логістики	2		
5	Тема 5. Суспільно-географічний (геопросторовий) аспект міжнародної логістики	2	2	
6	Тема 6. Екологічний аспект міжнародної логістики	2	2	
7	Тема 7. Геоінформаційний аспект міжнародної логістики	2		1
8	Тема 8. Фінансовий аспект міжнародної логістики	2		1
9	Тема 9. Митний аспект міжнародної логістики	4		1
	<i>Модульна контрольна робота 1*</i>			
Змістовий модуль 2. Світовий ринок логістичних послуг: регіональні та корпоративні особливості				
10	Тема 10. Світовий ринок логістичних послуг	2		1
11	Тема 11. Єврологістика: концептуальний базис та регіональні складники	2	1	
12	Тема 12. Єврологістика: напрямки розвитку в XXI ст.	2	1	
13	Тема 13. Балто-Чорноморська транспортно-логістична інтеграція та участь у ній України	2	2	
14	Тема 14. Досвід розвитку логістики в країнах – „старих” членах ЄС	4		1
15	Тема 15. Розвиток та застосування логістики в країнах – „нових” членах ЄС	2		1
16	Тема 16. Ринок логістичних послуг країн НАФТА	4	2	
17	Тема 17. Логістика в діяльності найбільших ТНК США	4		1
18	Тема 18. Розвиток логістики в країнах Азії	2	2	
19	Тема 19. Японський досвід виробничої логістики та його міжнародне значення	2		1
	<i>Модульна контрольна робота 2*</i>			
	ВСЬОГО	46	16	8

* Модульна контрольна робота проводиться на лекції або практичному занятті в обсязі 1 год. (пів-пари).

Загальний обсяг **70 год.**, в тому числі: лекцій – **46 год.**; семінари – **16 год.**; самостійна робота - **8 год.**

2.2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. «Концептуально-понятійні основи та аспекти міжнародної логістики»

Тема 1. Теоретичні засади та основні поняття логістики

Предмет вивчення логістики та походження її назви. Історичні корені логістики: військовий, міжнародно-торгівельний, транспортно-дорожній, митний. Суспільно-господарська ефективність логістики та міжнародної логістики. Основний метод логістики міжнародний інжиніринг та його складники. Логістика як новітній науковий напрямок. Логістика як молодий, але надзвичайно динамічний вид бізнесу. Логістика як функція господарського управління, в т.ч. на міжнародному рівні. Логістика як чинник сталого розвитку. Логістика як освітній напрямок у світі та Україні. Основні наукові категорії логістики: логістична система, логістична операція, логістичний потік, логістична функція, логістичні витрати, логістичний канал, логістичний ланцюг, логістична мережа, логістичний цикл, логістична координація, логістичний інтерфейс.

Тема 2. Науково-практичні концепції логістики

Розвиток логістики як науково-практичного напрямку: дологістична стадія, логістика першого, другого, третього та четвертого (в перспективі) поколінь. Концепція „Планування потреби та ресурсів” та засновані на ній логістичні системи MRP (Material Requirements Planning – англ. Планування матеріальних потреб) та DRP (Distribution Requirements Planning – англ. Планування збутових потреб). Перше та друге покоління логістичних систем MRP та DRP (їхні відмінності). Концепція „Точно в строк” та японська система виробничої логістики „Канбан”. Т.Оно – розробник систем „Канбан” та „Кайдзен”. Перше та друге покоління логістичних систем „Точно в строк” та їх відмінності. Логістичні концепції „Худого виробництва” та „Швидкого реагування” та їх застосування в США та інших постіндустріальних країнах. Логістичні концепції „Зеленої логістики” та „Геологістики” та їхнє застосування логістичними фірмами ЄС та США

Тема 3. Концептуальні основи міжнародної логістики

Значення та особливості міжнародної логістики. Визначення та структура міжнародної логістики. Концептуальна база міжнародної логістики: системна концепція, концепції загальних витрат та внутрішнього суперництва. Загальні та специфічні відмінності міжнародної логістики від внутрішньої. Структура міжнародної логістики фірми. Структура міжнародної логістики як напрямку міжнародного бізнесу. Міжнародні перевезення: значення, транспортні витрати, компоненти (інфраструктура, наявні види транспорту. Вибір найбільш ефективного виду транспорту, визначення базисних умов поставки). Міжнародні запаси: значення, вартість, мета та особливості (вплив курсу валют, значні відстані перевезень, митні платежі). Визначення обсягу міжнародних запасів за допомогою логістичного циклу, рівня логістичного сервісу та використання запасів як стратегічного інструменту. Міжнародне пакування: значення та відмінності від внутрішнього пакування, відповідальність вимоги, врахування кліматичних особливостей, виду транспорту, ваги вантажу та упакування, вимог замовника, подвійного упакування. Контейнери як прогресивний вид міжнародного пакування. Міжнародне зберігання: скільки треба складів та де їх розмістити. Розміщення товарів на складах за методом ABC. Пільгові умови міжнародного зберігання товарів у вільних економічних зонах.

Тема 4. Історичний аспект міжнародної логістики

Дорожня система Давнього Риму: розвиток та дислокація. Головні (консулярні) дороги Римської держави. Давньоримська дорожня мережа в Європі, Азії та Африці. Ігнатієва дорога (Via Ігнатія) та її характеристика. Давній «мультимодальний» шлях Рим-Константинополь. Особливості практикування та управління дорожнім господарством у Давньоримській державі. Інформаційне забезпечення давньоримських доріг. Економічне піднесення та занепад держави набатійців Петри як ілюстрація важливості чинника міжнародної логістики на ті часи. Міжнародна транспортно-митна діяльність Запорізької Січі: корабельні, козацькі «склади» та скарби під водою. Логістика в Другій світовій війні: сутність та особливості

застосування «фальшивої» логістики під час підготовки до операції «Overlord» - висадки військ союзників у Нормандії в червні 1944 р.

Тема 5. Суспільно-географічний (геопросторовий) аспект міжнародної логістики

Логістичні системи різної галузевої належності (галузеві) та різних геопросторових рівнів (регіональні). Територіальна організація (ТО) логістичних систем: врахування чинників розміщення виробництва, споживання та транспортної інфраструктури. Закономірності ТО логістичних систем: раціональність, комплексність, зональність. Засади ТО логістичних систем. Чинники ТО логістичних систем. ТО логістичної системи мікрорівня (підприємство). ТО логістичних систем мезо та макрорівнів (економічні райони, територіально-адміністративні одиниці, країна). ТО логістичної системи мегарівня (інтеграційне угруповання держав). ТО логістичної системи метарівня (світ).

Тема 6. Екологічний аспект міжнародної логістики

Екологістика та „зелена” логістика як важелі сталого розвитку та політики збереження навколишнього середовища. Екологізація логістики та її складові. Напрямки досліджень впливу логістики на екосистему регіону та країни. Застосування екологічної стратегії в діяльності логістичних компаній „Schenker” (Німеччина) та Geodis (Франція). Проблема екологістики на мікрорівні (підприємство): екологічна оцінка та вибір постачальників, переробка й використання відходів, вибір перевізників, проектування товару, пакування та маркування товару. Проблеми екологістики на метарівні (глобальному): парниковий ефект, забруднення навколишнього середовища, руйнування озонового шару, використання відходів (реверсивна логістика).

Тема 7. Геоінформаційний аспект міжнародної логістики

Актуальність застосування інформаційно-навігаційних (геінформаційних) систем у міжнародній логістиці. Класифікація геоінформаційних систем, що застосовуються в логістиці. Структурна схема інформаційно-навігаційних систем. Супутникові системи зв'язку (ССЗ): сфера застосування, вимоги, переваги та недоліки. Системи супутникового позиціонування (ССП): GPS (США), ГЛОНАСС (Росія), Галілео (ЄС) та їх використання в міжнародній логістичній діяльності, в т.ч. українськими фірмами. Системи автоматизованого визначення місцеположення (АВМП) транспортного засобу: їхній поділ за призначенням (диспетчерські, дистанційного супроводження, відновлення маршруту) та за розміром охоплюваної території (локальні, зональні, регіональні, національні, глобальні). Методи, що використовують АВМП: зональні, навігаційного зчислення (радіонавігаційні) та радіочастотні (радіопеленгаційні). Мікростільникова структура систем зв'язку як основа для побудови зональних, регіональних національних систем ВМП.

Тема 8. Фінансовий аспект міжнародної логістики

Важливість ефективного фінансового стимулювання в ланцюгах поставок. Фінансові потоки в логістиці та їхня класифікація за 12 ознаками: залежно від масштабу обслуговування, за напрямком руху, за видами господарської діяльності, вартісною структурою, за ступенем пріоритетності, за відношенням до інвестиційного проекту, за рівнем достатності обсягу, за вартісною оцінкою в часі, за характером грошового потоку щодо підприємства, за формою використання грошових коштів, за видом валюти, за можливістю регулювання. Руйнування ланцюга поставок компанії Cisco як приклад недооцінки фінансового чинника в логістиці компанії. Причини фінансових проблем у ланцюгах постачання. Етапи узгодження фінансових стимулів партнерів у логістиці. Методи узгодження фінансових стимулів та їх аналіз з метою попередження виникнення проблем у ланцюгах постачання.

Тема 9. Митний аспект міжнародної логістики

Лекція 1. Митна логістика та її компонентна структура

Митна логістика – новітній прикладний напрямок та складник міжнародної логістики. Інтегруючий характер логістичної функції митної діяльності. Логістизація процесу митної переробки міжнародних вантажопотоків. Митна діяльність транспортно-логістичних компаній. Товарні, фінансові та інформаційні потоки в митній логістиці. Митний перевізник та його функції. Митний брокер та його функції. Комплекс та структура митної логістики: компонентна, регіональна, функціональна структури. Логістичні особливості митних режимів (за Митним кодексом України): імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, тимчасовий ввіз (вивіз), митний склад, спеціальна митна зона, магазин безмитної торгівлі, переробка на митній території, переробка за межами митної території, знищення (руйнування), відмова на користь держави.

Лекція 2. Регіональна та функціональна структури митної логістики

Регіональна структура митної логістики та її рівні (локальний, мікро, мезо, макро, мега, мета). Локальний рівень митно-логістичної діяльності (митні пости та пункти пропуску). Мікрорівень митної логістики (митниці). Типова структура митниці. Мезорівень митно-логістичних систем (регіональні митниці). Типова структура регіональної митниці. Макрорівень митної логістики (митна система держави). Державна митна служба України. Митна карта України. Мегарівень митної логістики (митний союз – інтеграційне угруповання держав). Єдина митна система ЄС. Метарівень митної логістики (глобальний митний простір). Всесвітня митна організація: завдання, функції, структура, участь України. Функціональна структура митної логістики: митно-логістична діяльність під час міжнародних перевезень вантажів автомобільним, залізничним, водним (морським та річковим), повітряним видами транспорту, а також переміщення через митний кордон держави товарів за участю трубопровідного та електронного (лінії електропередачі) видів транспорту.

Змістовий модуль 2 «Світовий ринок логістичних послуг: регіональні та корпоративні особливості»

Тема 10. Світовий ринок логістичних послуг

Мета логістики. Логістичний мікс «8П». Економічний ефект логістики в національному та глобальному масштабах. Виокремлення логістики в самостійний науково-практичний напрям як закономірний результат поглиблення процесів міжгалузевого поділу праці в світовому господарстві. Розвиток логістики від 1PL до 4PL. Перша «революція» в глобальних ланцюгах поставок, її передумови та результати. Друга «революція» в глобальних ланцюгах поставок та виникнення логістики. Формування світового ринку логістичних послуг: обсяг, динаміка, відсоток витрат на логістику, проблеми. Логістика як засіб збільшення прибутків в міжнародному бізнесі та джерело порівняльної переваги в умовах зростаючої конкуренції на світовому ринку. Регіональна структура світового ринку логістичних послуг та її зміни.

Тема 11. Єврологістика: концептуальний базис та регіональні складники

Єврологістика – логістично-транспортна стратегія об'єднаної Європи. Єврологістика як інфраструктурна основа та важлива складова процесу євроінтеграції. Концептуальний базис єврологістики (Пан'європейської транспортно-логістичної інтеграції). Концепції європейських транспортних осей (ЄТО), європейських інтермодальних транспортних мостів (ЄІТМ), Пан'європейських (Критських) транспортних кордонів (ПЕК), Пан'європейських транспортних зон (РЕТгА), транспортно-логістичної системи «Широка Європа», транснаціональних осей єврологістики (ТОО). Роль Європейської конференції міністрів транспорту (ЄКМТ) та Європейської логістичної асоціації (ЄЛА) в розвитку єврологістики. Регіональні складники єврологістики та їхня характеристика: ТЕН, ТІНА, ТІРС, РЕС, РЕТгА. Регіональні «формули» єврологістики та євразійської транспортно-логістичної системи, що формується. «Формула» участі України в єврологістиці та розшифровка цієї формули. Напрямки інтеграції України в Пан'європейську транспортно-логістичну систему.

Тема 12. Єврологістика: напрямки розвитку в XXI ст.

Нові завдання та пріоритети єврологістики в зв'язку зі зростанням Євросоюзу до 27 країн-учасниць. Група високого рівня ЄС з питань транс'європейських транспортних мереж та результати її роботи. Нові ідеї ЄС у сфері єврологістики: розширення транспортних зон від Атлантики до Чорного та Каспійського морів; створення Транс'європейських транспортних осей; утворення мультимодальних сполучень транспортних коридорів з морськими шляхами через порти; визначення найважливіших проектів розвитку транспортно-логістичної інфраструктури Європи. Характеристика транснаціональних осей єврологістики: Морські магістралі; Північна вісь; Центральна вісь; Південно-Східна вісь; Південно-Західна вісь. Завдання України з розвитку ТОО згідно «Програми розвитку національної мережі МТК в Україні на 2006-2010 роки». Характеристика Пан'європейських транспортних зон: Баренцовой Євроарктичної, Чорноморської (Black Sea RETrA), Середземноморської та Адріатично-Іонічної.

Тема 13. Балто-Чорноморська транспортно-логістична інтеграція та участь у ній України

Ідея Балтійсько-Чорноморського альянсу як геополітична підстава Балто-Чорноморської транспортно-логістичної інтеграції (БЧТЛІ). Країни-учасниці БЧТЛІ першого, другого та третього порядків. Роль Ради Балтійських морських держав та Організації Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС) в розвитку БЧТЛІ. Першочергові проекти розбудови логістичної системи Балтійського моря: Північний трикутник, Rail Baltica, морські коридори («Струна», «Німеччина-Швеція», «Німеччина-Литва/Латвія», «Центральноевропейський», «Балтійська ланка», «Схід-Захід»), Форум міжнародних проектів TEDIM (завершені, діючі та перспективні проекти). Головний транспортно-логістичний проект ЧЕС – Чорноморське транспортне кільце. Пан'європейські (ПСК) та трансконтинентальні транспортні коридори (ТКТК), що проходять та з'єднують Балтійський та Чорноморський басейни. Порівняльна характеристика транспортно-логістичних систем Балтійського та Чорного морів. Напрямки участі України в БЧТЛІ: участь в розбудові ПСК та ТКТК, що пов'язують Україну з Балтійським басейном; участь в річкових коридорах, що пов'язують Балтійський та Чорноморський басейни; розбудова контрейлерних маршрутів «Україна – країни» Балтійського басейну; створення мережі логістичних євротерміналів; ініціація та підтримка політичних та економічних угод щодо БЧТЛІ.

Тема 14. Досвід розвитку логістики в країнах – „старих” членах ЄС

Ефект «бичачого батога» (ЕББ) в ланцюгах поставок: чинники, що його викликають, та кількісне визначення. Пропозиції щодо зменшення ЕББ: централізація інформації в логістичному ланцюзі «виробник-дистриб'ютор-гуртовник-ртейлер», зменшення інформаційної невизначеності в логістичних ланцюгах, зменшення мінливості купівельного попиту, зменшення періоду доставки товарів (логістичного циклу), застосування стратегічного партнерства. Інтегровані логістичні системи на основі інформаційних технологій. Діяльність найбільшої італійської компанії з виробництва макаронної продукції «Barilla» з подолання ЕББ. Характеристика найбільшої у Франції транспортно-логістичної компанії «Geodis»: історія створення та розвитку, основні бізнес-напрямки у Франції та за кордоном (Європі, Америці, Африці, Азії), організаційно-управлінська структура. Екологічна політика компанії «Geodis». Компанія «Stinnes Logistics AG» (Німеччина) та її діяльність на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції та будівельних матеріалів.

Компанія «Nokia» (Фінляндія) – найбільший світовий виробник мобільних телефонів та телекомунікаційного устаткування. Розвиток світового ринку мобільного зв'язку та гостре суперництво на ньому європейської (GSM) та американської (CDMA) систем стільникового зв'язку. Розвиток компанії Nokia: від деревообробки до телекомунікацій. Система логістики Nokia як одна з складових її успіху. Основні пріоритети побудови глобальної логістичної системи компанії. Ефективна взаємодія з постачальниками матеріальних ресурсів та сервісу.

Голландський досвід з розвитку агрологістики. «Платформа агрологістики» та її головні проекти: «Молочний парк», «Агріпорт-А7», «Флора Голланд», «Мережа «свіжої» логістики», «Олійний пором», «Система руху агропродукції, орієнтована на якість». Інші проекти: «Санітарний контроль агроторговельних потоків», «Логістичний ланцюжок у виробництві курятини», «Кластеризація в свинарстві», «Протеїновий коридор А1», «Нове змішане фермерство», «Єдина доставочна мережа».

Тема 15. Розвиток та застосування логістики в країнах – „нових” членах ЄС

Ринок логістики Польщі в умовах євроінтеграції. Особливості розвитку польської логістики в 1990-х та на початку 2000-х років. Дослідження стану логістики на польських підприємствах. Методи логістичного управління в господарській практиці Польщі. Структура використання польськими підприємствами логістичних методів та систем. Розподіл підприємств за величиною інвестицій в логістику. Обсяг та структура логістичних витрат за їх видами на польських підприємствах. Критерії при виборі постачальників та структура логістичного аутсорсингу польських підприємств. Головні перешкоди у здійсненні міжнародної логістики для польських підприємств. Польсько-українська співпраця з розвитку міжнародних транспортних коридорів та в проектах єврологістики. Польський досвід з розвитку реверсивної логістики та раціонального використання відходів. Чеський досвід з логістичного аналізу матеріальних потоків у агрологістиці. Дослідження матеріальних потоків у рослинництві та тваринництві. Основні види матеріальних потоків у агрологістиці та логістичні операції з ними. Розвиток логістики в Литовській республіці та її участь у проектах єврологістики.

Тема 16. Ринок логістичних послуг країн НАФТА

Транспорно-логістична складова процесу економічної інтеграції країн НАФТА. Динаміка та компонентна структура ринку логістичних послуг країн НАФТА та його регіональна структура. Класифікація логістичних послуг згідно Комісії США з міжнародної торгівлі. Чинники зростання попиту на логістичні послуги на ринку НАФТА. Транспортна система країн НАФТА. Найбільші компанії Північної Америки на ринку логістичних послуг та їх коротка характеристика. Найбільші компанії Північної Америки, що надають послуги складування. Регіональні особливості послуг складів загального користування в Північній Америці.

Ринок логістичних послуг США. Перше в світі практичне застосування логістичних методів. Система «Точно в строк» на заводах Г. Форда в 1920-х рр. Провідне місце США у розвитку сучасної логістики. Ринок логістичних послуг США: обсяг та динаміка, частка у ВВП. Методика підрахунку логістичних витрат у США та їхня структура. Найбільші компанії США з контрактної логістики. Головні напрямки вантажних перевезень між штатами США. Ринок логістичних послуг Канади. Обсяг, структура та динаміка логістичних витрат, частка в ВВП. Основні напрямки вантажних перевезень між провінціями Канади. Класифікація логістичних послуг за канадською статистикою. Найбільші логістичні вузли. Основні види складів у складському господарстві Канади. Ринок логістичних послуг Мексики: відставання від партнерів по НАФТА. Структура вантажоперевезень за видами транспорту. Основні напрямки вантажних перевезень між штатами Мексики. Найбільші компанії – логістичні оператори Мексики.

Тема 17. Логістика в діяльності найбільших ТНК США

Модель «прямого бізнесу» компанії «Dell Computer Corporation»: уникнення витрат на запаси та дистрибуцію товару. «Віртуальна інформація» в ланцюгах поставок компанії «Dell». Логістика, орієнтована на споживача. Стратегії «Відкладеної диференціації», складів «Cross-Docking» та VMI (управління запасами, яке здійснює постачальник) в діяльності американських фірм «Dell», «Wal-Mart» та інших. Логістика фірми «Procter&Gamble». Розвиток компанії «P&G» та її перетворення з національної на транснаціональну. Логістична

компетентність «P&G» - чинник бізнесового успіху. Логістичні проекти в діяльності «P&G» в Україні.

Логістика в діяльності компанії «Hewlett-Packard»: ефективне застосування стратегії відкладеної диференціації. Ресторанна логістика в діяльності компанії McDonalds та її української філії «McDonalds Ukraine»

Тема 18. Розвиток логістики в країнах Азії

Динамічний розвиток логістики в країнах Азії та Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР). Зміна лідерів на східно-азійському ринку логістичних послуг: Японію наздоганяють Гонконг, Китай, Індія. Динамічний розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та відповідного ринку в Китаї. Розвиток морських контейнерних портів – найбільших у світі. Діяльність міжнародних логістичних компаній в Китаї та Індії. Інформаційні технології як важливий чинник розвитку індійської логістики. Необхідність створення сучасної транспортно-логістичної інфраструктури в Індії. Перетворення Гонконгу в регіональний логістично-дистрибуційний центр - головний у Південно-Східній та Східній Азії. Розвиток логістики в Південно-Західній Азії – створення „логістичного містечка” в Дубаї (Об’єднані Арабські Емірати) – на базі найбільшого в світі летовища Джебель-Алі, будівництво якого закінчується.

Тема 19. Японський досвід виробничої логістики та його міжнародне значення

Японія – батьківщина логістичної концепції „Точно в строк” та логістичних систем „Канбан” та „Кайдзен”. Т.Оно – розробник логістично-виробничої системи автозаводу фірми „Тойота”. Сучасні досягнення японської логістики – системи „Кайдзен” та „Гемба кайдзен”. Виробнича логістика як складова моделі „економічного управління”. Правила „Кайдзен” як підстава „Будинку Кайдзен”. Три „Му” як основа Кайдзен: муда, мура, мурі. Вісім видів муда (виробничих та логістичних втрат) за Т.Оно. П’ять „С” як основа підтримання чистоти та порядку на підприємстві. Вимоги до підприємств – постачальників на підставі п’яти „С” та трьох „Му”. Завдання з впровадження методів японської логістики в Україні. Міжнародне значення та поширення досягнень японської логістики та менеджменту.

2.3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття 1.

1. Предмет вивчення логістики та походження її назви.
2. Історичні корені логістики: військовий, міжнародно-торгівельний, транспортно-дорожній, митний.
3. Суспільно-господарська ефективність логістики та міжнародної логістики.
4. Основний метод логістики - міжнародний інжиніринг та його складники.
5. Логістика як новітній науковий напрямок, як молодий, але надзвичайно динамічний вид бізнесу, як функція господарського управління, в т.ч. на міжнародному рівні, як чинник сталого розвитку та як освітній напрямок у світі та України.
6. Основні наукові категорії логістики.

Практичне заняття 2.

1. Розвиток логістики як науково-практичного напрямку.
2. Концепція „Планування потреб та ресурсів” та засновані на ній логістичні системи MRP та DRP.
3. Концепція „Точно в строк” та японська система виробничої логістики „Канбан”.
4. Логістичні концепції „Худого виробництва” та „Швидкого реагування”.
5. Логістичні концепції „Зеленої логістики” та „Геологістики”.

Практичне заняття № 3.

1. Концепції та відмінності

2. Міжнародні перевезення
3. Міжнародні запаси
4. Міжнародне пакування
5. Міжнародне зберігання

Практичне заняття № 4

1. Дорожня система Давнього Риму.
2. Економічне піднесення та занепад держави Петра: логістичний чинник.
3. Міжнародна транспортно-митна діяльність Запорізької Січі.
4. Транспортно-логістичний аспект НІАЗ «Кам'янець», як одного з туристичних чудес України.
5. Логістика у Другій світовій війні: операція «Overlord».

Практичне заняття № 5

1. Наукові категорії територіальної організації (ТО) логістичних систем
2. ТО логістичної системи мікрорівня
3. ТО логістичної системи мезо та макрорівня
4. ТО логістичної системи мегарівня
5. ТО логістичної системи метарівня

Практичне заняття № 6.

1. Екологізація логістики
2. Екологістична політика в діяльності міжнародних логістичних фірм
3. Проблеми екологістики на мікрорівні
4. Проблеми екологістики на метарівні

Практичне заняття № 7.

1. Актуальність застосування інформаційно-навігаційних (неінформаційних) систем у міжнародній логістиці.
2. Класифікація геоінформаційних систем, що застосовуються в логістиці.
3. Супутникові системи зв'язку (ССЗ): сфера застосування, вимоги, переваги та недоліки.
4. Системи супутникового позиціонування (ССП): GPS (США), ГЛОНАСС (Росія), Галілео (ЄС) та їх використання в міжнародній логістичній діяльності.
5. Системи автоматизованого визначення місцеположення (АВМП) транспортного засобу: поділ та методи.
6. Мікростільникова структура систем зв'язку як основа для побудови зональних, регіональних національних систем ВМП.

Практичне заняття № 8.

1. Важливість ефективного фінансового стимулювання в ланцюгах поставок.
2. Фінансові потоки в логістиці та їхня класифікація за 12 ознаками.
3. Руйнування ланцюга поставок компанії Cisco як приклад недооцінки фінансового чинника в логістиці компанії.
4. Причини, етапи та методи узгодження фінансових стимулів з метою попередження проблем у ланцюгах постачання.

Практичне заняття № 9.

1. Митна логістика – новітній прикладний напрямок та складник міжнародної логістики.
2. Комплексна структура митної логістики.
3. Логістичні особливості митних режимів.
4. Регіональна структура митної логістики та її рівні.
5. Всесвітня митна організація: завдання, функції, структура, участь України.

6. Функціональна структура митної логістики.

Практичне заняття № 10.

1. Економічний ефект логістики в національному та глобальному масштабах.
2. Виокремлення логістики в самостійний науково-практичний напрям як закономірний результат поглиблення процесів міжгалузевого поділу праці в світовому господарстві.
3. Перша «революція» в глобальних ланцюгах поставок, її передумови та результати.
4. Друга «революція» в глобальних ланцюгах поставок та виникнення логістики.
5. Формування світового ринку логістичних послуг та його регіональна структура.

Практичне заняття № 11.

1. Концептуальний базис єврологістики (Пан'європейської транспортно-логістичної інтеграції).
2. Роль Європейської конференції міністрів транспорту (ЄКМТ) та Європейської логістичної асоціації (ЄЛА) в розвитку єврологістики.
3. Регіональні складники єврологістики та їхня характеристика: TEN, TINA, TIRS, PEC, PETra.
4. Регіональні «формули» єврологістики та євразійської транспортно-логістичної системи, що формується.
5. Напрямки інтеграції України в Пан'європейську транспортно-логістичну систему.

Практичне заняття № 12.

1. Концептуальний базис єврологістики
2. Регіональні складники та формули єврологістики та участі в ній України
3. Напрямки розвитку єврологістики в XXI ст.
4. Транснаціональні осі єврологістики
5. Пан'європейські транспортні зони

Практичне заняття № 13.

1. Історичні, економічні та організаційні підстави Балто-Чорноморської транспортно-логістичної інтеграції (БЧТЛІ)
2. Транспортно-логістична система Балтики та проекти її подальшого розвитку
3. Транспортно-логістична система Чорного моря та її логістичні проекти
4. Порівняльна характеристика транспортно-логістичних систем Балтійського та Чорноморського морів
5. Напрямки участі України в БЧТЛІ

Практичне заняття № 14.

1. Ефект «бичачого батога» (ЕББ) в ланцюгах поставок: чинники, що його викликають, та кількісне визначення.
2. Діяльність найбільшої італійської компанії з виробництва макаронної продукції «Barilla» з подолання ЕББ.
3. Характеристика найбільшої у Франції транспортно-логістичної компанії «Geodis».
4. Компанія «Stinnes Logistics AG» (Німеччина) та її діяльність на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції та будівельних матеріалів.
5. Діяльність компанії «Nokia» (Фінляндія) – найбільшого світового виробника мобільних телефонів та телекомунікаційного устаткування: логістичний чинник.
6. Голландський досвід з розвитку агрологістики.

Практичне заняття № 15.

1. Ринок логістики Польщі в умовах євроінтеграції.
2. Польсько-українська співпраця з розвитку міжнародних транспортних коридорів та в проектах єврологістики.

3. Польський досвід з розвитку реверсивної логістики та раціонального використання відходів.
4. Чеський досвід з логістичного аналізу матеріальних потоків у агрологістиці.
5. Розвиток логістики в Литовській республіці та її участь у проєктах єврологістики.

Практичне завдання № 16.

1. Транспортно-логістична складова процесу економічної інтеграції країн НАФТА
2. Динаміка та компонентна структура ринку логістичних послуг країн НАФТА
3. Логістичний бізнес у країнах НАФТА на його регіональна структура
4. Ринок логістичних послуг США
5. Ринок логістичних послуг Канади
6. Ринок логістичних послуг Мексики

Практичне завдання № 17.

1. Модель «прямого бізнесу» компанії «Dell Computer Corporation».
2. Стратегії «Відкладеної диференціації», складів «Cross-Docking» та VMI (управління запасами, яке здійснює постачальник) в діяльності американських фірм.
3. Логістика фірми «Procter&Gamble».
4. Логістичні проєкти в діяльності «P&G» в Україні.
5. Логістика в діяльності компанії «Hewlett-Packard»: ефективне застосування стратегії відкладеної диференціації.
6. Ресторанна логістика в діяльності компанії McDonalds та її української філії «McDonalds Ukraine»

Практичне завдання № 19.

1. Динамічний розвиток азійського ринку логістики
2. Особливості розвитку логістики в Китаї
3. Логістика як міжнародна спеціалізація Гонконгу (Сянгану)
4. Особливості розвитку індійської логістики
5. Логістичне містечко в Дубаї – новий крок у логістиці

Практичне завдання № 20.

1. Японія – батьківщина логістичної концепції „Точно в строк” та логістичних систем „Канбан” та „Кайдзен”.
2. Сучасні досягнення японської логістики – системи „Кайдзен” та „Гемба кайдзен”.
3. Правила „Кайдзен” як підстава „Будинку Кайдзен”.
4. Завдання з впровадження методів японської логістики в Україні.
5. Міжнародне значення та поширення досягнень японської логістики та менеджменту.

2.4. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Виконати схему „Логістика в системі наук”
2. Охарактеризувати основні наукові категорії логістики
3. Накреслити схему „Галузеві, регіональні та функціональні складові логістики”
4. Виписати з „Термінологічного словника з логістики” А.М. Роднікова пояснення основних наукових категорій логістики та інтерпретувати їх стосовно туризму – за таблицею:

№ з/п	Наукові категорії логістики	Значення наукових категорій логістики (за словником)	Інтерпретація стосовно туризму (власний варіант студента)
-------	-----------------------------	--	---

5. Виконати схему розвитку логістики як науково-практичного напрямку та вказати етап, на якому з’являється логістика туризму.
6. Накреслити спрощену схему логістичних систем MRP та DRP.
7. Накреслити схему логістичної системи „Точно в строк” та системи виробничої логістики „Канбан”

8. Накреслити схему концепцій та відмінностей міжнародної логістики та пояснити.
9. Скласти картосхему дислокації головних доріг Римської імперії
10. Накреслити схему наукових категорій територіальної організації логістичних систем та пояснити.
11. Накреслити схему екологізації логістики та пояснити.
12. Накреслити схеми систем супутникового зв'язку та систем супутникової навігації
13. Скласти структурну схему фінансового стимулювання в логістичних системах
14. Виконати комплексну схему митної логістики Виконати кругову діаграму «Регіональна структура світового ринку логістичних послуг»: зміни за 1999 та 2005 рр. Виконати схему регіональних складників єврологістики, пояснити.
15. Виконати схему напрямків інтеграції України в Пан'європейську транспортно-логістичну систему, пояснити.
16. Виконати схему напрямків розвитку єврологістики в XXI ст., пояснити. Надати порівняльну характеристику логістичного забезпечення Балтійського та Чорноморського басейнів у вигляді таблиці, пояснити.
17. Накреслити схему екологічних заходів компанії «Геодіс» (Франція)
18. Виконати схему проектів агрологістики в Голландії
19. Виконати схему екологістики (польській варіант)
20. Накреслити схему регіональної структури ринку логістичних послуг країн НАФТА, пояснити.
21. Виконати схему «відкладеної кастомізації» в логістиці компанії «Dell» (США)
22. Скласти схему логістики, як міжнародної спеціалізації Гонконгу (Сянгану), пояснити.
23. Накреслити схему «Будинку» Гемба Кайдзен»

2.5. ТИПОВІ ЗАВДАННЯ БЛЩ – ОПИТУВАННЯ

(за потемними контрольними запитаннями та завданнями)

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 1

1. Назва дисципліни „логістика” (logistics - англ.) має походження:
 - а) британське;
 - б) американське;
 - в) грецько-візантійське;
 - г) давньоримське.
2. Як скорочено позначається назва логістичної концепції і системи „Точно в строк” англійською мовою, прийнятою в міжнародній логістиці:
 - а) JIT; б) MRP; в) DRP; г) TEN
3. Скільки компонентів включає міжнародна логістика?
 - а) 2; б) 3; в) 4; г) 5
4. Які міста з'єднувала Ігнатієва дорога в Давньоримській державі?
 - а) Рим-Константинополь;
 - б) Рим-Бриндізі;
 - в) Рим-Диррахій (Дуррес – суч.);
 - г) Диррахій (Дуррес – суч)-Константинополь.
5. Така характеристика територіальної організації логістичних систем як раціональність відноситься до наступної наукової категорії:
 - а) закономірність;
 - б) засада;

- в) чинник;
- г) не відноситься до жодної

6. Логістична компанія „Шенкер”, що відома своєю програмою „Зеленої логістики”, за національною належністю є:

- а) німецькою;
- б) французькою;
- в) американською;
- г) британською;
- д) італійською

7. Міжнародна система супутникової навігації GPS була розроблена в:

- а) Росії;
- б) Європейському союзу;
- в) Японії;
- г) США

8. Приклад якої відомої міжнародної компанії наводиться в зв'язку з недооцінкою фінансового чинника в її логістиці, через що ця компанія зазнала значних втрат?

- а) Microsoft;
- б) Shell;
- в) Cisco;
- г) Toyota

9. Скільки митних режимів визначає Митний кодекс України?

- а) 10; б) 12; в) 13; г) 15; д) 10

10. До якого регіонального рівня митно-логістичних систем відноситься поняття „митний союз”?

- а) мікро;
- б) мезо;
- в) макро;
- г) мега;
- д) мета

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 2

1. У результаті якої «революції» в міжнародних ланцюгах поставок виникла логістика?

- а) першої;
- б) другої;
- в) третьої;
- г) четвертої

2. Скільки нараховується регіональних складників єврологістики згідно її «формули»?

- а) два;
- б) три;
- в) чотири;
- г) п'ять;
- д) більше п'яти

3. Скільки осей виділяють в проектах Транснаціональних осей єврологістики?

- а) дві;
- б) три;

- в) чотири;
 - г) п'ять;
 - д) більше п'яти
4. Яка держава з наведених відноситься до країн-учасниць Балто-Чорноморської транспортно-логістичної інтеграції першого порядку?
- а) Росія;
 - б) Україна;
 - в) Німеччина;
 - г) Фінляндія
5. Яка компанія відзначилася дослідженням та подоланням ефекту «бичачого батоба»?
- а) Barilla;
 - б) Geodis;
 - в) Dell;
 - г) Procter&Gamble;
 - д) McDonalds
6. До якої системи відноситься технологія мобільного зв'язку GSM?
- а) американської;
 - б) латиноамериканської;
 - в) азійської;
 - г) європейської;
 - д) африканської
7. Які головні перешкоди польських підприємств у здійсненні операцій з міжнародної логістики?
- а) політичні;
 - б) адміністративні;
 - в) митні;
 - г) технологічні
8. Укажіть логістичну компанію США з наведених:
- а) Geodis;
 - б) Schenker;
 - в) Exel;
 - г) Federal Express
9. У якій державі Перської затоки знаходиться Дубайське логістичне містечко?
- а) Катар;
 - б) Бахрейн;
 - в) Кувейт;
 - г) ОАЕ
10. Хто очолює Інститут Кайдзен у Токіо?
- а) Т.Оно;
 - б) М.Імаї;
 - в) А.Куросава;
 - г) Й.Оно

2.6.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

- а) основна:**

1. Имаи М. Кайдзен. Ключ к успеху японских компаний. Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 374 с.
 2. Имаи М. Гемба кайдзен. Путь к снижению затрат и повышению качества. Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 346 с.
 3. Кретов И.И., Садченко К.В. Логистика во внешнеторговой деятельности: Учебно-практич. пос. – М.: Дело и сервис, 2003. – 192 с.
 4. Назаренко В.М., Назаренко К.С. Транспортное обеспечение внешнеторговой деятельности. – М.: Центр э-ки и маркетинга, 2000. – 512 с.
 5. Оно Т. Производственная система Тойоты. Пер. с англ. – М.: Ин-т комал. страт. иссл., 2008. – 208 с.
 6. Сергеев В.И., Кизим А.А., Эльяшевич П.А. Глобальных логистические системы: Уч. пос. – СПб.: Бизнес-пресса, 2001 – 240 с.
 7. Смирнов І.Г. Логістика: просторово-територіальний вимір: Моногр. – К.: Обрії, 2004. – 335 с.
 8. Смирнов І.Г. Логістика туризму: Навч. пос. – К.: Знання, 2009. – 444 с.
 9. Смирнов І.Г., Косарева Т.В. Транспортна логістика: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2008. – 224 с.
 10. Смирнов І.Г. Хільчевська І.Г. Логістика у зовнішньоекономічній діяльності // Регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. пос. / За ред. І.І. Дахна. – К.: ЦУЛ, 2009. – С. 65-150.
 11. Смирнов І.Г. Логістичні стратегії на світовому ринку стільникового зв'язку: досвід Nokia // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2007. - № 1 (30). – 17-27.
 12. Смирнов І.Г. Ринок логістики в Польщі в умовах євро інтеграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. - № 5 (40). – 10-23.
 13. Смирнов І.Г. Україна в системі Балто-Чорноморської транспортно-логістичної інтеграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. - № 1 (42). – 16-31.
 14. Смирнов І.Г. Ресторанна логістика: міжнародний та український аспекти // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. - № 4 (45). – 4-19.
 15. Смирнов І.Г. Логистический городок в Дубае: качественный прыжок в логистике // Логістика. Проблеми и решения. – 2009. - № 3. – С. 78-86.
 16. Смирнов І.Г. Клиент-ориентированная логістика: как учесть потребительский фактор в цепях поставок в условиях экономического кризиса // Логістика. Проблеми и решения. – 2009. - № 4. – С. 70-85.
 17. Смирнов І.Г. Рынок логистики в Азии: современные особенности // Logistics. – 2007. - № 3. – С. 14-18.
 18. Смирнов І.Г. Логістика по-японски // Logistics. – 2007. - № 11. – С. 30-35.
 19. Смирнов І.Г. Екологія та логістика: проблема утилізації відходів: досвід Польщі // Фізична географія та геоморфологія. – 2007. - № 53. – С. 168-177.
 20. Смирнов І.Г. Картографічний та логістичний аспекти операції «Overlord» // Картографія та вища школа. – 2009. = Вип. № 4. – С. 105-113.
 21. Олійник Я.Б., Смирнов І.Г. Міжнародна логістика: Навч.пос. / Я.Б. Олійник, І.Г. Смирнов. – К.: Обрії, 2011. – 544 с.
 22. Mangan I., Lalwani S., Batcher T. Global logistics and supply chain management. – N.-Y.: Wiley&Sons, 2008. - 372 p.
- б) додаткова:**
1. Боуерсокс Д., Клосс Д. Логистика: интегрированная цепь поставок: Пер. с англ. М.: ОЛИМК-БИЗНЕС, 2005. – 640 с.
 2. Джонсон Дж., Вуд Д., Вордлоу Д., Мерфи-мл. П. Современная логистика: Пер. с англ. – М.: Вильямс, 2002. – 624 с.
 3. Захаров К.В., Циганок А.В., Бочарников В.П., Захаров Ф.К. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций. – К.: ИНЭКС, 2000. 237 с.
 4. Лав Д.Ф. McDonald's. О чем молчит ТИГ МАК: Пер. с англ. – М.: Эксмо, 2007. – 544 с.
 5. Левиков Г.А. Управление транспортно-логистическим бизнесом: Учеб. пос. – М.: Р Консульт, 2006. – 144 с.

6. Мерриден Т. Бизнес-путь: Nokia. – СПб.: Изд-во Крылов, 2003. – 192 с.
7. Паккард Д. Завоевание пространства: Пер. с англ. – СПб.: Азбука-Терра, 1997. – 208 с.
8. Саундерс Р. Бизнес-путь: Dell. – СПб.: Изд-во Крылов. – 208 с.
9. Сток Дж., Ламберт Д. Стратегическое управление логистикой: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 797 с.
10. Уотерс Д. Логистика. Управление цепью поставок: Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 503 с.
11. Шапиро Дж. Моделирование цепи поставок: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2006. – 720 с.
12. Шехтер Д., Сандер Г. Логистика. Искусство управления цепочками поставок: Пер. с англ. – М.: Претекст, 2008. – 230 с.
13. Baraniecka A., Rodawski B., Skowronska A. Logistyka: Cwiczenia. – Wraclaw: AE, 2005. – 195 s.
14. Bonacsch E., Wilson I. Getting the Goods: Ports, Labor and the Logistics Revolution. – NY: Cornell University, 2008/ - 273 p.
15. Golemska E., Kempuy D., Witkowski J. Eurologistyka w zarzadzaniu miedzynarodowym/ - Warszawa: PWN, 2005. – 156 s.
16. Hardfield R., Nichols E. Introduction to Supply Chain Management. – NY: Prentice Hall, 2005. – 183 p.
17. Kaspierkiewicz W., Mikosik S. Leksykon przedsiebiorcosci. – Lodz: Ut, 2003/ - 215 s.
18. Lowson B., King R., Hunter A. Quick Response: Managiag Supply Chain to wect Consumer Demand. – NY: Wiley, 2005. – 281 p.
19. Simchi-Levi D., Kaminski P., Simchi-Levi E. Designing & Managing the Supply Chain: concepts, strategies & case-studies. - N.-Y.: Mc Grow – Hill, 2007. – 354 p.
20. Tonndorf H.G. Logistyka w handlu i prsemysle. – Krakow: W-wo PSB, 2000, - 96 s.

в) Интернет – джерела:

1. www.gov/publications/north_american_transport
2. www.ohlogistics.com
3. <http://strategic.ic.gs.ca>
4. www.3plogistics.com (Armstrong&Associates)
5. www.adp.com/corporate/es/outsourcing/index.html
6. www.maps.grida.no/theme
7. www.agrvologistick.ne
8. www.dockaas.ne
9. www.agriporta7.ne
10. www.floraholland.ne
11. www.ndl.ne
12. www.wuilerer.com
13. www.wur.ne

2.7.ПИТАННЯ НА ІСПИТ

1. Предмет вивчення логістики та походження її назви
2. Суспільно-господарська ефективність та основний метод логістики
3. Логістика як науковий та бізнесовий напрямок, функція господарського управління, чинник сталого розвитку та освітній напрямок
4. Основні наукові категорії логістики
5. Концепція „Планування потреб та ресурсів” та логістичні системи MRP та DRP
6. Концепція „Точно в строк” та логістична система „Канбан”
7. Логістичні концепції „Худого виробництва”, „Швидкого реагування”, „Зеленої логістики” та „Геологістики”
8. Концепції та відмінності міжнародної логістики
9. Міжнародні перевезення

10. Міжнародні запаси
11. Міжнародне упакування
12. Міжнародне зберігання
13. Дорожня система Давнього Риму
14. Міжнародна логістика як чинник піднесення та занепаду давнього міста-держави Петра
15. Міжнародно-торгівельні та митно-логістичні аспекти діяльності Запорізької Січі
16. „Фальшива” логістика як один з чинників успіху операції „Overlord” у 2 Світовій війні
17. Наукові категорії територіальної організації (ТО) логістичних систем
18. ТО логістичної системи мікрорівня
19. ТО логістичної системи мезо та макрорівня
20. ТО логістичної системи мегарівня
21. ТО логістичної системи метарівня
22. Екологізація логістики
23. Екологічна політика в діяльності міжнародних логістичних фірм
24. Проблеми екологістики на мікрорівні
25. Проблеми екологістики на метарівні
26. Геоінформаційні системи в міжнародній логістиці
27. Класифікація геоінформаційних систем у логістиці
28. Супутникові системи зв'язку
29. Системи супутникового позиціонування
30. Системи автоматизованого визначення місцезнаходження транспортного засобу
31. Класифікація фінансових потоків у міжнародній логістиці
32. Причини фінансових проблем у ланцюгах поставок
33. Етапи узгодження фінансових стимулів партнерів у міжнародній логістиці
34. Методи узгодження фінансових стимулів та їх аналіз з метою попередження виникнення проблем у ланцюгах поставок
35. Об'єктно-предметне поле митної логістики
36. Комплексна структура митної логістики
37. Компонентна структура митної логістики
38. Регіональна структура митної логістики
39. Функціональна структура митної логістики
40. Всесвітня митна організація та участь у ній України
41. Логістичний мікс „8П”
42. Перша „революція” в міжнародних ланцюгах поставок
43. Друга „революція” в міжнародних ланцюгах поставок
44. Формування світового ринку логістичних послуг: обсяг, динаміка, відсоток від ВВП
45. Регіональна структура світового ринку логістичних послуг та її зміни
46. Концептуальний базис єврологістики
47. Європейська конференція міністрів транспорту
48. Європейська логістична асоціація
49. „Формула” єврологістики
50. „Формула” участі України в євро логістиці
51. Напрямки розвитку єврологістики в XXI ст.
52. Транснаціональні осі єврологістики
53. Пан'європейські транспортні зони
54. Історичні, економічні та організаційні підстави Балто-Чорноморської транспортно-логістичної інтеграції
55. Проекти розвитку транспортно-логістичної системи Балтійського моря
56. Проекти розвитку транспортно-логістичної системи Чорного моря
57. Порівняльна характеристика транспортно-логістичних систем Балтійського та Чорноморського басейнів
58. Напрямки участі України в БЧТЛІ

59. Ефект „бичачого батога” в ланцюгах поставок
60. Діяльність італійської компанії „Varilla” з подолання ЕББ
61. Характеристика французької логістичної компанії „Geodis”
62. Екологічна політика компанії „Geodis”
63. Логістична діяльність компанії „Stinnes Logistics AG” (Німеччина)
64. Суперництво на світовому ринку мобільного зв'язку
65. Логістика в діяльності компанії „Nokia” (Фінляндія)
66. „Платформа агро логістики” (Голландія) та її основні проекти
67. „Платформа агро логістики” (Голландія) та її додаткові проекти
68. Ринок логістики Польщі в умовах євроінтеграції
69. Польський досвід з реверсивної логістики та раціонального використання відходів
70. Чеський досвід з логістичного аналізу матеріальних потоків у агрологістиці
71. Розвиток логістики в Литовській республіці та її участь у проектах єврологістики
72. Транспортно-логістична складова процесу інтеграції країн НАФТА
73. Динаміка та компонентна структура ринку логістичних послуг країн НАФТА
74. Логістичний бізнес у країнах НАФТА та його регіональна структура
75. Ринок логістичних послуг США
76. Ринок логістичних послуг Канади
77. Ринок логістичних послуг Мексики
78. Модель „прямого бізнесу” компанії „Dell”
79. Логістика фірми „Procter&Gamble Ukraine”
80. Логістика в діяльності компанії „Hewlett-Packard”
81. Ресторанна логістика в діяльності „McDonalds Ukraine”
82. Динамічний розвиток азійського ринку логістики
83. Особливості розвитку логістики в Китаї
84. Логістика як міжнародна спеціалізація Гонконгу (Сянгану)
85. Особливості розвитку індійської логістики
86. Логістичне містечко в Дубаї – новий крок у логістиці
87. Японія - батьківщина логістичної концепції „Точно в строк” та системи виробничої логістики „Канбан”
88. Т.Оно – видатний представник японської логістики
89. Японські системи „економного управління”
90. Три „Му” як основа системи Кайдзен
91. П'ять „С” як основа системи „Гемба Кайдзен”
92. Склад „Будинку „Гемба Кайдзен”

3. НАУКОВИЙ СЕМІНАР З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Розробник: к.геогр.н., доцент Стафійчук Валентин Іванович

3.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Актуальні проблеми політичної географії в Україні				
1.	Вступ. Тема 1. Методи та методологія політико-географічного дослідження	-	2	3
2.	Тема 2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: плюси і мінуси	-	2	2
3.	Тема 3. Політико-географічне районування України	-	2	2
4.	Тема 4. Україна в глобальному політичному просторі	-	2	2
	Модульна контрольна робота №1		1	
Змістовний модуль 2. Актуальні проблеми політичної географії світу				
5.	Тема 5. Теоретичні надбання сучасної зарубіжної політичної географії	-	2	3
6.	Тема 6. Сучасний парламентаризм: демократичні цінності чи лобістські інтереси	-	2	2
7.	Тема 7. Сецесіонізм: політико-географічна суть	-	2	2
8.	Тема 8. Вплив глобалізації на територіально-політичні системи та співвідношення сил у світі	-	2	2
	Модульна контрольна робота №2		1	
	Всього	-	18	19

Загальний обсяг **108 годин**,

в тому числі:

лекції – **0 год.**

семінари – **17 год.**

самостійна робота – **19 год.**

3.2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Актуальні проблеми політичної географії в Україні

Вступ.

Суть, мета і завдання наукового семінару. Міждисциплінарні зв'язки. Основні вимоги до студентів стосовно оволодіння матеріалом. Професійна мотивація.

ТЕМА 1. Методи та методологія політико-географічного дослідження.

Зміна парадигм в географії та її вплив на методологічні підходи в політичній географії. Внесок українських вчених у розвиток методології політичної географії. Модель методології всебічного політико-географічного аналізу держав. Джерела, методи та методика політико-географічного дослідження України.

ТЕМА 2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: плюси і мінуси.

Сучасний адміністративно-територіальний устрій України: відповідність національним інтересам чи спадок колонізаторів. Суть адміністративно-територіальної реформи в Україні. Федералізація України: кому це вигідно? Автономія Криму: реальність і доцільність. Етногеополітичний чинник в територіальній організації державної влади та місцевого самоврядування.

ТЕМА 3. Політико-географічне районування України.

Виборча система в Україні: плюси і мінуси. Чинники електоральних уподобань українців: регіональний аспект. Електорат провідних політичних партій та блоків за регіональною, етнічною, мовною, релігійною, професійною, майновою та зовнішньополітичною орієнтацією. Способи спотворення результатів виборів: український досвід. Політико-географічні райони в Україні: стабільність чи динаміка. Схід і Захід: реальність чи видумка.

ТЕМА 4. Україна в глобальному політичному просторі.

Вплив глобалізації на територіально-політичну систему України. Стратегічні інтереси України в багатопольному світі. Україна-ЄС: перспективи чи втрачені можливості Україна-Росія: повторна колонізація? Українська політична та етнічна нація в світі, що глобалізується.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

Актуальні проблеми політичної географії світу.

ТЕМА 5. Теоретичні надбання сучасної зарубіжної політичної географії.

Нові наукові підходи в політичній географії: географічний аспект. Концепція географічного місця. Концепція мультикультуралізму. Теорія конструювання простору. Теорія етнічної та політичної ідентичності. Теорія «четвертого світу». Концепція територіально-політичної організації суспільства.

ТЕМА 6. Сучасний парламентаризм: демократичні цінності чи лобістські інтереси

Парламентаризм як ознака демократії. Сучасні вади парламентаризму. Європарламент на сучасному етапі. Двопалатні парламентські системи світу: політико-географічні проблеми і доцільність. Парламентаризм в Україні: проблеми становлення.

ТЕМА 7. Сецесіонізм: політико-географічна суть.

Сецесіонізм як політико-географічне явище. Чинники виникнення. Географічні типи сецесіонізму. Вплив сецесіонізму на політичну карту світу. Основні політико-географічні наслідки сецесіонізму.

ТЕМА 8. Вплив глобалізації на територіально-політичні системи та співвідношення сил у світі.

Політична глобалізація як суспільно-географічний процес. Впливи глобалізації на міжнародну політичну систему. Вплив політичної глобалізації на інститут держави. Нові політичні актори та їх роль у світі. Вплив глобалізації на окремого громадянина.

3.3. СЕМІНАРИ

Семінар 1.

1. Зміна парадигм в географії та її вплив на методологічні підходи в політичній географії.
2. Модель методології всебічного політико-географічного аналізу держав.
3. Джерела, методи та методика політико-географічного дослідження України.

Семінар 2.

1. Сучасний адміністративно-територіальний устрій України: відповідність національним інтересам чи спадок колонізаторів.
2. Суть адміністративно-територіальної реформи в Україні.
3. Федералізація України: кому це вигідно?
4. Автономія Криму: реальність і доцільність.
5. Етногеополітичний чинник в територіальній організації державної влади та місцевого самоврядування.

Семінар 3.

1. Виборча система в Україні: плюси і мінуси.
2. Чинники електоральних уподобань українців: регіональний аспект.
3. Способи спотворення результатів виборів: український досвід.
4. Політико-географічні райони в Україні: стабільність чи динаміка.
5. Схід і Захід: реальність чи видумка.

Семінар 4.

1. Вплив глобалізації на територіально-політичну систему України.
2. Стратегічні інтереси України в багатополлярному світі.
3. Україна-ЄС: перспективи чи втрачені можливості
4. Україна-Росія: повторна колонізація?
5. Українська політична та етнічна нація в світі, що глобалізується.

Семінар 5.

1. Нові наукові підходи в політичній географії: географічний аспект.
2. Концепція географічного місця.
3. Концепція мультікультуралізму.
4. Теорія конструювання простору.
5. Теорія етнічної та політичної ідентичності.
6. Теорія «четвертого світу».
7. Концепція територіально-політичної організації суспільства.

Семінар 6.

1. Парламентаризм як ознака демократії.
2. Сучасні вади парламентаризму.
3. Європарламент на сучасному етапі.
4. Двопалатні парламентські системи світу: політико-географічні проблеми і доцільність.
5. Парламентаризм в Україні: проблеми становлення.

Семінар 7.

1. Сецесіонізм як політико-географічне явище. Чинники виникнення.
2. Географічні типи сецесіонізму.
3. Вплив сецесіонізму на політичну карту світу.

Семінар 8.

4. 1. Політична глобалізація як суспільно-географічний процес.
5. 2. Впливи глобалізації на міжнародну політичну систему.

6. 3. Вплив політичної глобалізації на інститут держави.
7. 4. Нові політичні актори та їх роль у світі.
8. 5. Вплив глобалізації на окремого громадянина.

3.4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Визначити внесок українських вчених у розвиток методології політичної географії.
2. Проаналізувати етапи становлення сучасного адміністративно-територіального устрою України.
3. 1. Проаналізуйте електорат провідних політичних партій та блоків за регіональною, етнічною, мовною, релігійною, професійною, майновою та зовнішньополітичною орієнтацією.
4. Охарактеризуйте плюси і мінуси інтеграції України в ЄС та ЄврАзЕС?
5. Охарактеризуйте сучасні парадигми зарубіжної політичної географії.
6. Заповніть таблицю: Географія бікамералізму в країнах світу.

Держава, країна	Назва парламенту	Верхня палата		Нижня палата	
		Назва	Принцип відбору	Назва	Виборча система

7. Нанесіть на контурну карту основні ареали сепаратизму у світі.
8. Порівняйте типи міжнародних систем. Чи існує якась закономірність у їх зміні?

3.5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Модульна контрольна робота №1
Варіант 1

Зразок

1. Охарактеризуйте геосистемну парадигму в політичній географії.
2. На основі даних останніх парламентських виборів проведіть політико-географічне районування України. Охарактеризуйте причини електоральних уподобань виборців.
3. Зазначте плюси членства України в ЄС та НАТО,

Модульна контрольна робота №2

Зразок

Варіант №1

1. Охарактеризуйте концепцію мультикультуралізму.
2. На контурні карту нанесіть ареали сепаратизму в Азії. Зазначте основні причини їх появи.
3. Зазначте мінуси створення в Україні двохпалатного парламенту.

3.6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

А) Основна:

1. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України: Навч. посібн. / М.С. Дністрянський – Тернопіль: Навчальна книга – Бодан, 2010
2. Колосов В., Мироненко Н. Геополитика и политическая география: Учебник / В.Колосов, Н.Мироненко – М., 2005
3. Політична географія та геополітика: Навч. посібник. / Б.П. Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; За ред. Б.П.Яценка – К.: Либідь, 2007
4. Трохимчук С.В, Федунь О.В. Політична географія світу: Навч. посібник / С.В. Трохимчук. О.В. Федунь – К.: Знання, 2007

Б) Додаткова:

5. Блій Г.де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О.Шабля / Г.Блій де, П.Муллер – К.: Либідь, 2004

6. Гелд Д., МакГрю Е., Голдблатт Д. та ін. Глобальні трансформації: Політика, економіка, культура. Пер. з англ. Переднє слово Ю.Павленка / Д.Гелд, Е.МакГрю, Д.Голдблатт та ін. – К.: Фенікс, 2003.
7. Глобальная геополитика / под. ред. И.И.Абылгазиева, И.В.Ильина, И.Ф.Кефели – М.: Изд-во Московского университета, 2010
8. Гольцов А.Г. Політична географія: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2007
9. Дністрянський М.С. Етногеополітичний чинник в територіальній організації державної влади та місцевого самоврядування / М.С. Дністрянський // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного ун-ту. Серія: Географія. – № 2. – 2000
10. Дністрянський М.С. Етнонаціональний чинник в геополітичних процесах: глобальні виміри та неадекватні інтерпретації / М.С.Дністрянський // Вісник Львів. ун-ту: Серія Міжнародні відносини. – Вип.7. – 2002
11. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С.Дністрянський – Львів: Літопис; Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006
12. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі / М.С.Дністрянський – Л.: Світ, 2000
13. Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р. Етнополітична карта світу ХХІ століття: Методичний і предметний коментарі / П.Жук, Н.Мазур, Р.Соломонюк, Р.Турчак – Тернопіль: Мандрівець, 2000
14. Каледин И.А. Политическая география: истоки, проблемы, принципы научной концепции: Учебник / И.А. Каледин – С-Пб., 1996
15. Колосов В.А. Политическая география: проблемы и методы.: Учебное пособие / В.А. Колосов – Ленинград, Наука, 1988
16. Кузик П. Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах: Монографія / П.Кузик – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002
17. Лажнік В., М.Наход. Двопалатні парламентські системи країн світу як об'єкт країнознавчих політико-географічних досліджень / В.Лажнік, М.Наход // Науковий вісник ВДУ. Географічні науки. – №9. – 1999
18. Лозинський Р. Етномовне районування України / Р.Лозинський – Вісник Львів. ун-ту. Серія Географія. – Вип.36. – 2009
19. Лотоцький С., Трохимчук С. Україна в світовому геополітичному просторі / С.Лотоцький, С.Трохимчук – Львів: Вид-во ЛНУ, 2002
20. Ожегова Л.А., Лысенко А.В. Западноевропейская модель сепаратистской идентичности: геоэкономический подход / Л.А.Ожегова, А.В.Лысенко // Ученые записки Таврического нац. ун-та имени В.И.Вернадского. Серия «География» – Том 24 (63). – №3. – 2011
21. Попов Ф.А. Политико-географический подход к исследованию сепаратизма / Ф.А.Попов // Вестн. Моск. ун-та.Серия 5.География. - №1. – 2009
22. Світове господарство в умовах глобалізації. Монографія / За ред. Я.Б.Олійника, Б.П.Яценка, В.К.Бабарицької – К., 2004
23. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Переклад з англ. М.Климчука і Т.Цимбала / Е.Сміт – К.: Ніка-центр, 2006
24. Стафійчук В.І. Міжнародні організації як агенти політичної глобалізації / В.І.Стафійчук // Географія та туризм: Наук. збірник – 2011. – Вип.16
25. Стафійчук В.І. Політико-географічний аналіз стратегій розвитку України та Росії / В.І.Стафійчук // Географія та туризм: Наук. збірник – 2012. – Вип. 22
26. Стафійчук В.І. Українська нація в світі, що глобалізується: внутрішньополітичний аспект / В.І.Стафійчук // Географія та туризм: Наук. збірник – 2012. – Вип.17
27. Стафійчук В.І., Мельничук А.Л. Україна в багатополлярному глобальному політичному просторі / В.І.Стафійчук, А.Л.Мельничук // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність [зб. наукових праць] - К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – Вип.15(27) – с.201-208

28. Стафійчук В.І., Барбаш Ю.О. Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти / В.І.Стафійчук, Ю.О.Барбаш // Український географічний журнал. – 2003. – № 2.
29. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Підручник / О.Г.Топчієв – Одеса: Астропринт, 2005
30. Туровский Р.Ф. Политическая география: Учеб. пособие / Р.Ф. Туровский – М.; Смоленск: Изд-во СГУ, 1999.
31. Хартшорн Р. Политическая география // Американская география / Пер. с англ. / Р.Хартшорн – М., 1957
32. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник / О.І.Шаблій – Львів: Вид. Центр ЛНУ, 2003
33. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм / В.Шаповал – К.: Основи, 1993
34. Agnew, J.A. Making Political Geography / John Agnew – London: Arnold, 2002
35. Boesler K.-A. Politische Geographie / K.-A.Boesler – Stuttgart: Teubner, 1983
36. Huntington S. The Clash of Civilization and Remaking the World Order / S.Huntington – N.Y., 1996
37. Taylor P.J. Political Geography of the Peace / P.J.Taylor – N.Y.: Harcourt Brace, 1994
38. Taylor P.J., Flint C. Political Geography. World-economy, nation-state and locality / P.J.Taylor, C.Flint – Essex, Pearson Education Limited, 2007
39. Wallerstein I. Geopolitics and Geoculture. Essays on the Changing World-System / I.Wallerstein – Cambridge, 1992

В) Інтернет джерела і періодичні видання

40. Сайт Вікіпедія [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>
41. Сайт ЦРУ [Електронний ресурс] – режим доступу: www.cia.gov/.../the-world-factbook/
42. KOF Index of Globalization [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://globalization.kof.ethz.ch/query/showData>
43. List of active separatist movements [Електронний ресурс] – режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_active_separatist_movements
44. Індекс демократії [Електронний ресурс] – режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_демократії
45. Інші інтернет джерела та періодичні видання.

3.7.ПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Здобутки німецької школи політичної географії.
2. Здобутки французької школи політичної географії
3. Здобутки американської школи політичної географії
4. Здобутки російської школи політичної географії
5. Актуальні завдання політичної географії на сучасному етапі
6. Методологічні проблеми сучасної політичної географії
7. Новітній етап розвитку української політичної географії
8. Структура політичної географії
9. Поняття «територіально-політична система»
10. Регіональні вузли політико-географічних досліджень в Україні
11. Географія поширення сецесіонізму у світі. Шляхи вирішення проблеми
12. Напрямки адміністративно-територіальних реформ
13. Федералізм у сучасному світі
14. Парламентаризм: сучасні політико-географічні проблеми
15. Двопалатні парламентські системи світу
16. Політико-географічне районування держави
17. Актуальні проблеми електоральної географії
18. Вплив глобалізації на політичну сферу суспільного життя

19. Проблема ідентичності в політичній географії
20. Політична шкала сучасного світу
21. Теорія «світових систем» і політична географія
22. Концепція держави в політичній географії
23. Теорія «конструювання простору»
24. Концепція мультикультуралізму
25. Концепція територіальності
26. Концепція місця в політичній географії
27. Зовнішньополітичні орієнтири України
28. Україна в зовнішньополітичних доктринах іноземних держав
29. Концепція територіально-політичної організації суспільства
30. Проблеми парламентаризму в Україні

4. ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ВИБОРЧОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Розробник: к.геогр.н., доцент Брайчевський Юліан Сергійович

4.1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи електорально-географічних досліджень				
1	Політико-географічний вимір електоральних досліджень	2		
2	Географія виборчих і партійних систем	2	2	
3	Географічні чинники електоральної поведінки населення	2	2	
5	Політична психологія та електоральна географія	1	2	
Модульна контрольна робота 1		2		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Електоральна географія в окремих країнах світу та в Україні				
6	Електоральна географія США	2	2	10
7	Електоральна географія країн Західної Європи	2	2	10
	Електоральна географія постсоціалістичних країн	2	2	10
8	Електоральна географія в Україні	2	3	12
Модульна контрольна робота 2		2		
	Всього	15	15	42

Загальний обсяг - 72 години

У тому числі:

Лекції - **15** годин

Практичні – **15** годин

Самостійна робота – **42** години.

4.2.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕЛЕКТОРАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема №1. Політико-географічний вимір електоральних досліджень (2 години)

Електоральна географія: предмет та завдання. Політико-географічний вимір електорального процесу. Територіальний розподіл політичних сил держави. Просторовий вимір електоральної поведінки населення. Основні завдання електорально-географічного аналізу. Міждисциплінарний характер електоральних досліджень. Роль географічної методології у розв'язанні завдань електоральних досліджень.

Тема №2. Географія виборчих та партійних систем (4 години)

Поняття виборчої системи. Інституціональне забезпечення виборчого процесу. Основні суб'єкти виборчого процесу. Політичні партії та їх роль у функціонуванні представницької демократичної системи. Типи виборчих систем: пропорційні, мажоритарні, змішані. Переваги та недоліки різних типів виборчих систем. Виборчі системи у міжнародній практиці. Реформи виборчих систем в Україні за період незалежності. Партійні системи. Спектр ідеологічних

орієнтацій політичних партій. Партії лівого, правого та центристського спрямувань.

Тема №3. Географічні чинники електоральної поведінки населення (4 години)

Поняття електоральної поведінки населення. Способи вивчення електоральної поведінки населення. Результати виборів як основне джерело електоральної інформації. Матеріали екзит-полів як допоміжне джерело електоральної інформації. Соціологічні опитування як джерело інформації щодо електоральних симпатій. Виборча активність населення. Моделі, що пояснюють електоральну поведінку населення. Модель електоральних розломів. Концепція політичної культури. Концепція місця як фактору електоральної поведінки населення.

Лекція № 4. Політична психологія та електоральна географія (3 години)

Політична психологія як науковий напрям. Використання досягнень політичної психології у електорально-географічному аналізі. Моделі раціональної поведінки виборців. Моделі нераціональної поведінки виборців. Суспільно-географічне середовище та політична соціалізація. Географічне середовище та формування політичної особистості. Концепція місця як фактора формування політичної свідомості Дж. Егню.

Змістовий модуль 2

ЕЛЕКТОРАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА В УКРАЇНІ

Тема №5. Електоральна географія США (14 годин)

Формування представницької демократичної моделі у США. Партійна система США – етапи формування. Періоди перегрупування політичних сил США. Демократична та Республіканська партії впродовж ХХ ст. Географія підтримки демократичної та республіканської партій. Регіональні фактори, що визначають просторову диференціацію виборчих вподобань населення США.

Тема № 6. Електоральна географія в країнах Західної Європи (14 годин)

Електоральні системи країн Західної Європи. Особливості партійних систем країн Західної Європи (порівняно з США). Особливості виборчої системи Великобританії. Особливості електоральної географії Великобританії. Партійна система Німеччини. Особливості електоральної географії Німеччини. Електорально-географічний портрет Італії. Специфіка розвитку партійної системи Італії. Географія політичної підтримки провідних політичних сил Італії.

Тема №7. Електоральна географія постсоціалістичних країн (14 годин)

Особливості формування партійних систем у постсоціалістичних країнах. Формування партійної та виборчої систем у Польщі. Формування партійної та виборчої систем у Чехії. Формування виборчої та партійної систем у Болгарії. Особливості електоральної географії Росії. Специфіка розвитку електоральних процесів у постсоціалістичних країнах (порівняно з Західною Європою та США).

Тема № 8. Електоральна географія в Україні (14 годин)

Формування виборчої системи в Україні із здобуттям державної незалежності. Порівняльний аналіз виборчих систем наприкінці перебування у складі СРСР та після здобуття незалежності. Еволюція виборчої системи в Україні. Формування сучасної партійної системи в Україні. Електоральні розломи в українському суспільстві: просторовий та ретроспективний аналіз. Перспективи подальшого розвитку електорально-географічної ситуації в Україні.

4.3. СЕМІНАРИ

Семінар №1. Типи виборчих систем (2 години)

1. Мажоритарна система
2. Пропорційна система
3. Змішана система

Семінар №2. Електоральна поведінка населення (2 години)

1. Модель електоральних розломів Ліпсета-Роккана
2. Концепція політичної культури
3. Концепція місця у електоральній географії

Семінар №3. Політична психологія у електоральних дослідженнях (2 години)

1. Теорії прийняття рішень
2. Теорії політичної соціалізації
3. Теорія політичного формування особистості

Семінар №4. Електоральна географія США (2 години)

1. Історія становлення партійної системи США
2. Економічні, соціальні та зовнішньополітичні аспекти партійної ідеології у США
3. Географія підтримки республіканської та демократичної партій

Семінар №5. Електоральна географія країн Західної Європи (2 години)

1. Електоральна географія Великобританії
2. Електоральна географія Німеччини
3. Електоральна географія Італії

Семінар №6. Електоральна географія постсоціалістичних країн (2 години)

1. Електоральна географія Польщі
2. Електоральна географія Чехії
3. Електоральна географія Болгарії
4. Електоральна географія Росії

Семінар №7. Електоральна географія в Україні (2 години)

1. Географія виборів президента України (1994-2010 рр.)
2. Географія парламентських виборів в Україні (1998-2012 рр.)
3. Фактори формування електоральних розломів на території України

4.4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. На контурній карті США позначити співвідношення підтримки республіканської та демократичної партій.
2. Проаналізувати географічні зрушення у підтримці провідних партій США впродовж ХХ ст.
3. Дослідити історію формування партійної системи у Великобританії
4. Прослідкувати особливості електоральної географії Італії
5. Порівняти партійні системи Польщі, Болгарії Чехії та України
6. Порівняти партійно-політичні системи країн Східної та Західної Європи.
7. Проаналізувати електоральну карту України на виборах до Верховної Ради України та Президента України з а період з 1994 по 2012 рр.
8. Порівняти динаміку переміщень «електорального розлому» в Україні.
9. Пояснити чинники, що обумовлюють цю динаміку.

4.5. ПИТАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1:

1. Електоральна географія у системі географічних наук
2. Електоральна географія та суміжні негеографічні дисципліни
3. Основні завдання електорально-географічних досліджень
4. Просторовий аспект розвитку партійно-політичної системи країни
5. Просторовий вираз політичної поведінки населення
6. Роль географічної методології у вирішенні завдань електорального аналізу
7. Просторові рівні (масштаб) електоральних досліджень
8. Типи виборчих систем
9. Мажоритарні системи та їх особливості
10. Пропорційні системи та їх особливості
11. Змішані системи та їх особливості
12. Залежність між типом виборчої системи та особливостями партійної системи
13. Виборчі системи в Україні
14. Партійні системи країни.
15. Спектр ідеологічного спрямування політичних партій
16. Ліві партії, особливості ідеології
17. Праві партії, особливості ідеології
18. Центристські партії та їх особливості
19. Електоральна поведінка населення
20. Раціональні пояснення електоральної поведінки населення
21. Психологічно-біхевіористські пояснення електоральної поведінки
22. Модель електоральних розломів
23. Модель політичної (електоральної) культури
24. Концепція місця, як чинника електоральної поведінки
25. Статистичні (кількісні) методи пояснення електоральної поведінки
26. Контекстно-історичні (якісні) методи пояснення електоральної поведінки
27. Політична психологія як напрям наукових досліджень
28. Психологічні аспекти політичних переконань населення
29. Теорії прийняття рішень
30. Теорії політичного формування особистості
31. Концепція “вразливого віку”
32. Суспільно-географічний контекст як чинник політичного формування особистості

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2:

1. Особливості партійної системи США
2. Історія формування демократичної та республіканської партій США
3. Ліберальне крило політичної системи США
4. Консервативне крило політичної системи США
5. Дрібні партії США та їх роль у політичному житті країни
6. Основні чинники політичної поляризації населення США
7. Проблема расових відносин та електоральна географія США
8. Географічні особливості електоральних розломів США
9. Особливості партійних систем країн Західної Європи
10. Ідеологічні відмінності політичних еліт Європи та США
11. Основні чинники формування електоральних розломів у країнах Європи
12. Консервативне крило європейських партійно-політичних систем
13. Ліберальне крило європейських партійно-політичних систем

14. Праве крило європейських партійно-політичних систем Європи
15. Соціал-демократичне крило європейських партійно-політичних систем
16. Особливості електоральної географії Великобританії
17. Особливості електоральної географії Німеччини
18. Особливості електоральної географії Італії
19. Особливості партійно-політичної системи пострадянських країн Східної Європи
20. Ліберальне крило партійно-політичних систем Східної Європи
21. Соціалістичне (комуністичне) крило партійно-політичних систем Східної Європи
22. Праве крило партійно-політичних систем Східної Європи
23. Особливості електоральної географії Польщі
24. Особливості електоральної географії Чехії
25. Особливості електоральної географії Болгарії
26. Особливості електоральної географії Росії
27. Розвиток партійно-політичної системи в Україні
28. Електорально-географічні розломи в Україні
29. Чинники електоральної поляризації українського електорату

4.6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ЗАЛІК:

1. Електоральна географія у системі географічних наук
2. Електоральна географія та суміжні негеографічні дисципліни
3. Основні завдання електорально-географічних досліджень
4. Просторовий аспект розвитку партійно-політичної системи країни
5. Просторовий вираз політичної поведінки населення
6. Роль географічної методології у вирішенні завдань електорального аналізу
7. Просторові рівні (масштаб) електоральних досліджень
8. Типи виборчих систем
9. Мажоритарні системи та їх особливості
10. Пропорційні системи та їх особливості
11. Змішані системи та їх особливості
12. Залежність між типом виборчої системи та особливостями партійної системи
13. Виборчі системи в Україні
14. Партійні системи країни.
15. Спектр ідеологічного спрямування політичних партій
16. Ліві партії, особливості ідеології
17. Праві партії, особливості ідеології
18. Центристські партії та їх особливості
19. Електоральна поведінка населення
20. Раціональні пояснення електоральної поведінки населення
21. Психолого-біхевіористські пояснення електоральної поведінки
22. Модель електоральних розломів
23. Модель політичної (електоральної) культури
24. Концепція місця, як чинника електоральної поведінки
25. Статистичні (кількісні) методи пояснення електоральної поведінки
26. Контекстно-історичні (якісні) методи пояснення електоральної поведінки
27. Політична психологія як напрям наукових досліджень
28. Психологічні аспекти політичних переконань населення
29. Теорії прийняття рішень
30. Теорії політичного формування особистості
31. Концепція “вразливого віку”

32. Суспільно-географічний контекст як чинник політичного формування особистості
33. Особливості партійної системи США
34. Історія формування демократичної та республіканської партій США
35. Ліберальне крило політичної системи США
36. Консервативне крило політичної системи США
37. Дрібні партії США та їх роль у політичному житті країни
38. Основні чинники політичної поляризації населення США
39. Проблема расових відносин та електоральна географія США
40. Географічні особливості електоральних розломів США
41. Особливості партійних систем країн Західної Європи
42. Ідеологічні відмінності політичних еліт Європи та США
43. Основні чинники формування електоральних розломів у країнах Європи
44. Консервативне крило європейських партійно-політичних систем
45. Ліберальне крило європейських партійно-політичних систем
46. Праве крило європейських партійно-політичних систем Європи
47. Соціал-демократичне крило європейських партійно-політичних систем
48. Особливості електоральної географії Великобританії
49. Особливості електоральної географії Німеччини
50. Особливості електоральної географії Італії
51. Особливості партійно-політичної системи пострадянських країн Східної Європи
52. Ліберальне крило партійно-політичних систем Східної Європи
53. Соціалістичне (комуністичне) крило партійно-політичних систем Східної Європи
54. Праве крило партійно-політичних систем Східної Європи
55. Особливості електоральної географії Польщі
56. Особливості електоральної географії Чехії
57. Особливості електоральної географії Болгарії
58. Особливості електоральної географії Росії
59. Розвиток партійно-політичної системи в Україні
60. Електорально-географічні розломи в Україні
61. Чинники електоральної поляризації українського електорату

4.7.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. *Дністрянський М.С.* Україна в політико –географічному вимірі.-Львів: Вид.центр ЛНУ, 2000.-310с.
2. *Колосов В.А., Мироненко Н.С.* Геополитика и политическая география: Учебник для студентов вузов.-2-е изд., исп. и доп.- М.:аспект Пресс,2005
3. *Колосов В.А.* Политическая география: проблемы и методы. Ленинград, «Наука»,1988-190.
4. Політична географія і геополітика. *За ред.. Яценка Б.П.* К.2007
5. *Almond G.A., Verba S.* The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations. – Princeton, 1963.
6. *Agnew J.* Place and Politics in Modern Italy. – Chicago and London, 2002.
7. *Developments in Electoral Geography (Johnston R.J., Shelley F.M., Taylor P.J. – eds.).* – London and New York, 1990
8. *Oxford Handbook of Political Psychology. (Sears D.O. et al. – eds.).* – Oxford, 2003.
9. *Revitalizing Electoral Geography (Warf B., Leib J. – eds.).* – Furnham and Burlington, 2011.

Додаткова:

10. *Шишацький В.Б.* Електоральна географія — новий напрямок суспільної географії в Україні. // Економічна і соціальна географія. — К., 2002. Випуск 53.
11. *Шишацький В.Б.* Електоральні регіони України: підходи до виділення та делімітації // «Наукові записки» інституту і етнонаціональних досліджень НАН України. — К., 2004. Випуск 27.
12. *Шишацький В.Б.* Вплив етнолінгвістичного фактору на електорально-географічний простір України. // Регіональні проблеми України: Збірник наукових праць. — Херсон, 2007.
13. *Яценко Б.П.* політична географія. К. 2005.
14. Wikipedia (On-line Encyclopedia). – [Електр. Рес.]: <http://wikipedia.org>
15. Державна служба статистики. Всеукраїнський перепис населення (офіційна сторінка) - <http://www.ukrcensus.gov.ua/>
16. **Центральна виборча комісія. Офіційний веб-сервер** - <http://www.cvk.gov.ua/>
17. CIA World Factbook – <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

5.СИСТЕМНИЙ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕГІОНУ

Розробник: *д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович*

5.1.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Територіально-політичні системи держави»				
1	Політосфера держави, її структура та територіальна організація	6	2	8
2	Регіональні соціально-економічні відмінності як політико-географічний чинник	4	2	6
3	Регіональні історико-політичні традиції та етнополітичні відмінності як політико-географічний чинник	4	2	6
4	Регіональне співвідношення політичних сил та політична свідомість населення як політико-географічний чинник	4	2	6
Модульна робота				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Геосфера світо системи і політико-географічні відмінності держав»				
5	Цивілізаційні і глобалістичні аспекти формування політичної карти світу	4	2	6
6	Особливості політосфери економічно розвинених країн	6	4	10
7	Особливості політосфери постсоціалістичних країн перехідної економіки	4	2	6
8	Особливості політосфери країн що розвиваються	4	2	6
Модульна робота (написання реферат)				
Всього		36	18	54

Загальний обсяг **108 год.**

в тому числі:

Лекції – **34 год.**

Практичні – **17 год.**

Самостійна робота -**57 год.**

5.2.РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Територіально-політичні системи держави.

Тема 1. Політосфера держави, її структура та територіальна організація

Структура політосфери держави: система інституцій та центрів управління країною і її

регіонами; регіональні та загальнодержавні поєднання органів влади і суспільних політичних сил, етнічні групи репрезентовані націями та національними меншинами, система політичних і адміністративних кордонів.

Регіональні особливості політичної організації суспільства. Місцеве самоврядування. Територіальні органи державної влади. Столиця держави.

Тема 2. Регіональні соціально-економічні відмінності як політико-географічний чинник

Вплив на політгеографічні особливості регіону геодемографічної та соціальної структури населення, функціонально-галузевої структури господарства, рівня урбанізації, рівня культури та освіти населення.

Тема 3. Регіональні історико-політичні традиції та етнополітичні відмінності як політико-географічний чинник

Значення фактора історичної долі регіону та особливостей формування політичної карти території. Значення стану етнічної та мовної ситуації в регіоні, значення ролі релігійних конфесій, національної самосвідомості і ментальності населення. Екологічний чинник в формуванні ментальності населення.

Тема 4. Регіональне співвідношення політичних сил та політична свідомість населення як політико-географічний чинник

Демократичні традиції в регіоні (або толерантність до авторитарних методів управління). Територіально-організаційна структура партій та інших громадських організацій. Рівень політичної свідомості місцевої еліти та найбільш зорганізованої частини населення.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Геосфера світосистеми і політико-географічні відмінності держав.

Тема 5. Цивілізаційні і глобалістичні аспекти формування політичної карти світу

Основні положення теорій цивілізацій. Наявність тісного зв'язку цивілізацій з тією чи іншою релігією. Параметри способу буття у різних цивілізацій. Сукупність характеристик світогляду, культури, що формує певну історичну цінність. Аналіз географічної карти сучасних цивілізацій.

Таксономія цивілізаційних районів і регіонів.

Тема 6. Особливості політосфери економічно розвинених країн

Конвергентність – основна риса сучасних суспільних і економічних процесів в економічно розвинених країнах. Географія країн «центру». Трансформація країн «центру» світової економіки – неухильне формування постматеріальних структур з вираженою тенденцією до гуманізації суспільних і економічних процесів, посилення сфери духовних та культурних здобутків.

Тема 7. Особливості політосфери постсоціалістичних країн перехідної економіки

Головна особливість країн перехідної економіки – трансформаційні процеси і транзитивний характер економік і суспільства перехідного періоду. Сутність переходу – орієнтація на загальноцивілізаційні параметри та критерії вимоги й детермінанти, пошуки своєї ніші в цивілізаційному процесі.

Географія «постсоціалістичних економік». Відмінні риси перехідних процесів в окремих країнах. Необхідність дотримання принципів вашингтонського консенсусу та поствашингтонського консенсусу в перебудові постсоціалістичної держави. Особливості трансформаційних процесів суспільства на теренах бувшого СРСР, в країнах центральної Європи, в Китаї.

Тема 8. Особливості політосфери країн, що розвиваються

Політична карта «третього світу». Спільні риси країн, що розвиваються. Типологія країн, що розвиваються. Основна риса сучасного розвитку суспільства і економіки цих країн – реалізація різних концепцій дивелопменталізму (теорій доганяючого розвитку).

5.3. СЕМІНАРИ

Семінари модуля 1

Студенти проводять аналіз особливостей політико-територіальних систем окремих областей України використовуючи інформацію (статистику, публікації в мас-медіа тощо) в розрізі областей.

1-й семінар – Центральна Україна – 2 год;

2-й семінар – Західна Україна – 2 год;

3-й семінар – Східна Україна – 2 год;

4-й семінар – Південна Україна – 2 год.

Семінари модуля 2

Студенти проводять аналіз політико-географічних ситуацій в країнах різного типу згідно з загальним навчально-методичним планом модуля.

5-й семінар – Типізація країн за цивілізаційними ознаками – 2 год;

6-й семінар – Аналіз політико-географічних ситуацій в економічно розвинутих країнах (найбільш актуальні країни на час проведення семінару. Обв'язково США, Японія) – 2 год;

7-й семінар – Аналіз політико-географічних ситуацій в країнах перехідної економіки (найбільш актуальні країни на час проведення семінару. Обв'язково Росія і Китай) – 2 год;

8-й семінар – Аналіз політико-географічних ситуацій в країнах, що розвиваються (за вибором студентів) – 2 год.

5.4. ЛІТЕРАТУРА

1. Бабурин С. Территория государства. Правовые и геополитические проблемы.-М.: изд. МГУ, 1997.
2. Витвер И.А. Историко-географическое введение в экон.географию зарубежного мира.- М.: Географгиз, 1963.
3. Бжезінський З. Велика шахівниця.- Львів, 2000.
4. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі.- Львів, 2000.
5. Колосов В.А. Политическая география. Проблемы и методы.-Ленинград.: «Наука», 1988.
6. Колосов В., Мироненко Н. Геополитика и политическая география.- М.: «Аспект-пресс», 2001.
7. Політична географія та геополітика. За ред. Б.П.Яценка.-К.: Либідь, 2007.
8. Трохимчук С.В., Федунь О.В. Політична географія світу.- К.: «Знання», 2007.
9. Шаблій О. Політико-географічні риси України/ Соціально-економічна географія України.-Львів, 1994.-с.22-147.
10. Блій Т., де. Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ Пер. з англ.; передмова та розд. «Україна» О.Шаблія.-К.: Либідь, 2004.

6. СТРАТЕГІЯ ГЛОБАЛЬНОГО І РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розробник: к.геогр.н., доцент Стафійчук Валентин Іванович

6.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовний модуль 1. Стратегія глобального і регіонального розвитку: теоретико-методологічні основи і стратегія розвитку України				
1.	Вступ. Тема 1. Глобальний простір	2		3
2.	Тема 2. Теоретичні основи глобального та регіонального розвитку	2		3
3.	Тема 3. Сталий розвиток суспільства	2	2	4
4.	Тема 4. Індикатори сталого розвитку	2		3
5.	Тема 5. Еколого-економічні складові сталого розвитку	2	2	4
6.	Тема 6. Активізація людського потенціалу	2	2	4
7.	Тема 7. Глобальні стратегічні цілі України	4		4
8.	Тема 8. Стратегія регіонального розвитку України	2	2	4
	Модульна контрольна робота №1		1	
Змістовний модуль 2. Стратегія глобального і регіонального розвитку макрорегіонів і держав світу				
9.	Тема 9. Стійкий розвиток макрорегіонів	2		3
10.	Тема 10. Стратегія регіонального розвитку: зарубіжний досвід (кластеризація транскорд співр ...)	2		3
11.	Тема 11. Стратегія глобального та регіонального розвитку США	2	2	4
12.	Тема 12. Стратегія глобального та регіонального розвитку європейських країн з різними моделями економіки	2	2	4
13.	Тема 13. Стратегія глобального та регіонального розвитку Японії та Китаю	2	2	4
14.	Тема 14. Стратегія глобального та регіонального розвитку НІК	2		3
15.	Тема 15. Стратегія глобального та регіонального розвитку постсоціалістичних країн	2	2	4
16.	Тема 16. Проблеми сталого розвитку найменш розвинутих країн	2		3
	Модульна контрольна робота №2		1	
	Всього	34	18	57

Загальний обсяг **108 годин**,

в тому числі:
лекції – 34 год.
семінари – 17 год.
самостійна робота – 57 год.

6.2.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Стратегія глобального і регіонального розвитку: теоретико-методологічні основи і стратегія розвитку України

Вступ.

Суть, мета і завдання навчальної дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки. Основні вимоги до студентів стосовно оволодіння

ТЕМА 1. Глобальний простір.

Глобалізація як суспільно-географічний процес творення глобального простору. Сучасні погляди на глобалізацію: гіперглобалісти, скептики, трансформаціоналісти. Актори глобалізації. Концепція динаміки та напрямку глобальних змін. Визначення конфігурації сучасної глобалізації. Просторово-часові та організаційні виміри глобалізації. Типи глобалізації. Реальні та можливі впливи глобалізації на географічний, політичний, економічний, соціальний, інформаційно-технологічний простори. Проблеми управління глобальними процесами. Мегасуспільство. Взаємодія національних, групових та приватних інтересів. Перспективи подолання конфлікту інтересів. Глобалізація та стратегія глобального і регіонального розвитку.

ТЕМА 2. Теоретичні основи глобального та регіонального розвитку.

Глобальна стратегія. Складові геостратегії. Стратегія оптимізації основних структур і комплексів. Конкурентоспроможність у світі, що глобалізується. Стратегічне планування розвитку регіону. Теорії регіональної та теорії інноваційної економіки. Інноваційна політика. Регіональна політика. Інструменти і механізми регіональної політики. Державне регулювання і прогнозування потенціалу соціально-економічного розвитку регіону. Цілепокладання. Регіональна економічна діагностика. Кластеризація. Інституційні механізми процесу кластеризації.

ТЕМА 3. Сталий розвиток суспільства.

Актуальність проблеми сталого розвитку. Причини виникнення ідей сталого розвитку. Значення вчень В.Вернадського для появи ідеї сталого розвитку. Глобальні проблеми. Сутність сталого розвитку. Передумови сталого розвитку. Взаємозв'язок людини і людства з природою. Основні засади нового управління. Виконання Цілей розвитку тисячоліття. Сталий розвиток як складова стратегії глобального та регіонального розвитку. Цілі розвитку тисячоліття в Україні.

ТЕМА 4. Індикатори сталого розвитку.

Необхідність в індикаторах сталого розвитку. «Блакитна книга». Основні групи індикаторів: соціальні, економічні, екологічні, інституційні. Застосування індикаторів на національному рівні. Структура індикаторів «тема-субтема», прийнята у 2001 р. Характеристика 14 тем системи. Система показників Цілей розвитку тисячоліття та її зв'язок з індикаторами сталого розвитку. Третя редакція індикаторів. Регіональні, національні та муніципальні системи індикаторів сталого розвитку. Зв'язок індикаторів сталого розвитку із стратегіями глобального та регіонального розвитку.

ТЕМА 5. Еколого-економічні складові сталого розвитку.

Економічний розвиток та економічне зростання. Сталий економічний розвиток та стале

економічне зростання. Глобальне економічна рівновага та Римський клуб. Фактори економічного розвитку. Роль людського капіталу. Теорії сталого розвитку. Слабака та сильна стійкість. Типи еколого-економічного розвитку. Динаміка та стратегія сталого економічного розвитку та сталого економічного зростання окремих макрорегіонів, держав та регіонів.

ТЕМА 6. Активізація людського потенціалу.

Поняття людського розвитку та методи його вимірювання. Рівень життя і людський розвиток. Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток. Освіта і людський розвиток. Людський розвиток і гендер. Географічні особливості основних соціальних індикаторів. Регіональні та національні стратегії покращення людського потенціалу.

ТЕМА 7. Глобальні стратегічні цілі України.

Зовнішньоекономічна та зовнішньополітична стратегія України. Євроінтеграція – основний вектор української політики. Перепони на шляху євроінтеграції. Інші вектори української зовнішньої політики. Стратегія національної безпеки України. Стратегічні партнери та гаранті національної безпеки України. Національні інтереси України. Українська нація в світі, що глобалізується.

Проблеми сучасного економічного розвитку України. Стратегія розвитку України до 2020 р. Дерадянізація економіки. Структурні реформи. Приватизація. Цілі розвитку тисячоліття та Україна. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку. Підвищення конкурентоспроможності українського суспільно-господарського комплексу. Активізація людського потенціалу. Індикатори сталого розвитку в Україні.

ТЕМА 8. Стратегія регіонального розвитку України.

Програми розвитку регіонів в Україні. Профілі регіонів України за економічним, екологічним та соціально-інституційним вимірами сталого розвитку. Відмінності сталого розвитку регіонів України. Підвищення конкурентоспроможності регіонів України. Транскордонне співробітництво як форма розвитку регіонів. Подолання депресивності окремих регіонів. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку. Роль громад у розвитку суспільства.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

Стратегія глобального і регіонального розвитку макрорегіонів і держав світу

ТЕМА 9. Стійкий розвиток макрорегіонів.

Загальна розстановка сил у сучасному світі. Регіональна економічна інтеграція в сучасному світі та її вплив на розвиток макрорегіонів та країн-учасниць. Регіональна економічна інтеграція як форма розвитку світового виробничого процесу. Глобальна стратегія та програми регіонального розвитку ЄС, НАФТА, АСЕАН, ЄврАзЕС, АС, АТЕС тощо. Перспективи створення ВАЗВТ, блоку НАФТА+ЄС та ін.. Основні проблеми розвитку регіональних інтеграційних угруповань у сучасному світі.

ТЕМА 10. Стратегія регіонального розвитку: зарубіжний досвід.

Оцінка змін потенціалу території як початкова стадія економічної діагностики її розвитку. Форми діагнозу та підходи до регіональної економічної діагностики. Логіка і принципи побудови регіонального діагнозу. Зарубіжний досвід стратегії регіонального розвитку. «Європа регіонів». Особливості формування інноваційної політики розвитку регіонів у світлі теорій регіональної економіки. Кластеризація. Постфордизм. Технополіси. Інноваційна політика. Транскордонне співробітництво. Субсидіювання та інші форми підтримки регіонів та галузей.

ТЕМА 11. Стратегія глобального та регіонального розвитку США.

США – глобальний гегемон чи лідер. Геополітична та гео економічна стратегія США в світі,

що глобалізується. Стратегія національної безпеки та антитерористичні операції. Стратегічні інтереси США в Азійсько-Тихоокеанському, Європейському та Близькосхідному регіонах. Політика США на пострадянському просторі. Перспективи відносин з Росією. Роль американської культури у творенні образу США. Американська нація: міф чи реальність? Стратегія регіонального розвитку США. Американська модель економіки і її вплив на розвиток регіонів. Роль ВПК і наукоємких галузей у розвитку окремих територій. Регіональні диспропорції і шляхи їх подолання.

ТЕМА 12. Стратегія глобального та регіонального розвитку європейських країн з різними моделями економіки.

Стратегія розвитку ЄС. Зовнішня політика ЄС. Економічний розвиток ЄС. Єдиний економічний простір та проблеми його функціонування. Зона євро та її перспективи. Шенгенська зона. Проблеми функціонування спільних європейських інститутів та шляхи їх розв'язання. Розширення ЄС. Стосунки ЄС та України. Стратегія глобального та регіонального розвитку Німеччини, Франції, Великої Британії, Іспанії, Швеції.

ТЕМА 13. Стратегія глобального та регіонального розвитку Японії та Китаю.

Стратегія Японії у світі, що глобалізується. Основні складові глобальної політичної та економічної стратегії Японії. Інноваційна політика. Державно-корпоративна модель економіки та її вплив на регіональний розвиток Японії. Стратегія глобального розвитку комуністичного Китаю. Основні вектори посилення політичної та економічної присутності Китаю. «Одна країна – дві системи». Шляхи та проблеми інтеграції в єдиний народногосподарський комплекс Сянгану, Аоменю та Тайваню. Складові програми регіонального розвитку Китаю. Роль п'ятирічних планів у розвитку регіонів.

ТЕМА 14. Стратегія глобального та регіонального розвитку НІК.

Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку країн нової індустріалізації. Підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Роль держави. Стратегія оптимізації організаційно-управлінської, функціонально-господарської і територіально-господарської структур та зовнішньоекономічного комплексу. Інститути і механізми регіональної політики в країнах різних «хвиль» нової індустріалізації. Стратегія глобального та регіонального розвитку Бразилії, Південної Кореї, Індії, Туреччини.

ТЕМА 15. Стратегія глобального та регіонального розвитку постсоціалістичних країн.

Місце постсоціалістичних країн в глобальному політичному та економічному просторі. Спільні та відмінні риси у стратегії глобального розвитку. Трансформація політичної системи та економічної моделі. Приватизація і її роль у розвитку господарства. Підвищення інвестиційної привабливості. Шляхи підвищення конкурентоспроможності. Стратегія оптимізації організаційно-управлінської, функціонально-господарської і територіально-господарської структур та зовнішньоекономічного комплексу. Регіональна політика в постсоціалістичних країнах. Стратегія глобального та регіонального розвитку Росії, Польщі, Румунії, Естонії, Грузії, Казахстану.

ТЕМА 16. Проблеми сталого розвитку найменш розвинутих країн.

Місце найменш розвинутих країн у глобальному політичному та економічному просторі. Негативні впливи глобалізації на найменш розвинуті країни та варіанти їх подолання (зменшення). Проблеми переходу найменш розвинутих країн на шлях сталого розвитку. Цілі тисячоліття і найменш розвинуті країни. Економічний, екологічний та соціально-інституційний виміри сталого розвитку найменш розвинутих країн. Роль міжнародних організацій, економічно розвинутих держав та недержавних агентів глобалізації в розвитку найменш розвинутих держав.

6.3. СЕМІНАРИ

Семінар №1. Роль ООН у визначенні засад сталого розвитку.

1. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992).
2. Саміт тисячоліття та Цілі розвитку тисячоліття (2000).
3. Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002).
4. Саміт ООН з питань Цілей розвитку тисячоліття (2010).

Семінар №2. Екологічні проблеми у контексті сталого розвитку

1. Актуальність екологічно збалансованого розвитку.
2. Шляхи подолання глобальних екологічних проблем людства і Цілі розвитку тисячоліття.
3. Основні екологічні проблеми України.
4. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки України.
5. Пріоритети збалансованого розвитку і Україна.

Семінар №3. Науковий та освітній виміри сталого розвитку суспільства

1. Роль освіти та науки у визначенні засад сталого розвитку.
2. Розширення наукового знання про систему Земля.
3. Вдосконалення довгострокових наукових оцінок і прогнозів.
4. Створення наукового потенціалу.
5. Переорієнтація освіти на сталий розвиток.

Семінар №4. Стратегія глобального та регіонального розвитку України.

1. Основні засади стратегічного розвитку України до 2020 р.
2. Геостратегічні вектори української зовнішньої політики.
3. Стратегія підвищення конкурентоспроможності українського виробництва.
4. Регіональні програми розвитку.

Семінар №5. США в глобалізованому світі

1. Зовнішньополітична доктрина США: виклики і шляхи їх подолання.
2. Американська економіка в глобальному економічному просторі.
3. Інструменти і механізми регіональної політики.
4. США-Україна: стратегічне партнерство?

Семінар №6. Європейська регіональна політика

1. Інструменти і механізми регіональної політики в ЄС.
2. Роль Єврорегіонів у регіональній політиці ЄС.
3. Шляхи подолання диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку окремих регіонів.
4. Програми розвитку для нових членів ЄС.

Семінар №7. Японія та Китай

1. Стратегія глобального розвитку Японії.
2. Стратегія регіонального розвитку Японії.
3. Стратегія глобального розвитку Китаю.
4. Стратегія регіонального розвитку Китаю.

Семінар №8. Стратегія глобального та регіонального розвитку пострадянських держав

1. Стратегія глобального розвитку Росії.
2. Стратегія регіонального розвитку Росії.
3. Стратегія глобального та регіонального розвитку Казахстану.

4. Стратегія глобального та регіонального розвитку Естонії.
5. Стратегія глобального та регіонального розвитку Білорусі.

6.4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Порівняйте погляди глобалістів та скептиків на проблему управління глобальним світом.
2. Проаналізуйте шляхи підвищення конкурентоспроможності України? Які головні перешкоди стоять на шляху підвищення конкурентоспроможності?
3. Дослідіть генезу ідей сталого розвитку.
4. Порівняйте системи показників сталого розвитку, що пропонуються ООН та ЄС.
5. Охарактеризуйте основні пріоритети екологічно збалансованого розвитку України.
6. На прикладі однієї з областей України проаналізуйте соціальні індикатори сталого розвитку. Порівняйте їх із загальнонаціональними.
7. Охарактеризуйте шляхи подолання соціальної нерівності у глобалізованому світі.
8. Проведіть порівняльний аналіз стратегій розвитку у внутрішньо- та зовнішньополітичній, економічній, соціально-культурній сферах України, Росії та ЄС.
9. Заповніть таблицю «Характеристика основних інтеграційних угруповань».

Інтеграційне угруповання + склад	Площа, млн..км ²	Населення, млн..чол.	ВВП, млрд.. дол.	ВВП на душу населення, дол., макс. та мін. значення	ІРЛП, місце, макс. та мін. значення
ЄС					
СНД					
НАФТА					
ЧЕС					
АСЕАН					
МЕРКОСУР					
САДКК					
...					

10. Детально охарактеризуйте програму регіонального розвитку будь-якої держави. Зазначте, який досвід можна використати в Україні.
11. Проаналізуйте зовнішньополітичну доктрину США та зазначте основні її складові.
12. Нанесіть на контурну карту регіони NUTS. На прикладі базових соціально-економічних показників охарактеризуйте диспропорції між ними.
13. Проаналізуйте схему суспільно-географічного районування Китаю і шляхи подолання диспропорцій у рівнях економічного розвитку між ними.
14. Детально проаналізуйте стратегію глобального і регіонального розвитку однієї з НІК. Який досвід може бути застосований в Україні?
15. Проаналізуйте стратегію глобального та регіонального розвитку Польщі? У чому головні відміни від України? Який досвід Польщі Україні варто було б перейняти?
16. Проаналізуйте виконання Цілей розвитку тисячоліття однією з найменш розвинутих країн і зазначте цілі які є найбільш важко досяжними.

6.5.ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Модульна контрольна робота №1

1. Поняття стратегії глобального та регіонального розвитку.
2. Розробка стратегії глобального розвитку.
3. Розробка стратегії регіонального розвитку.

4. Теорії регіональної економіки.
5. Теорії інноваційної економіки.
6. Інструменти і механізми регіональної політики.
7. Державне регулювання і прогнозування потенціалу соціально-економічного розвитку регіону.
8. Розробка стратегії локального розвитку.
9. Проблема глобального управління економічними та політичними процесами.
10. Фактори підвищення конкурентоспроможності регіону/держави.
11. Кластеризація господарства.
12. Поняття сталого розвитку.
13. Передумови сталого розвитку.
14. Теорії сталого розвитку.
15. Цілі розвитку тисячоліття.
16. Українські цілі розвитку тисячоліття.
17. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку.
18. Активізація людського потенціалу в умовах глобалізації.
19. Індикатори сталого розвитку.
20. Європейська регіональна політика.
21. Глобальна стратегія України.
22. Стратегія розбудови стосунків Україна-ЄС.
23. Стратегія розбудови стосунків Україна-Росія.
24. Стратегія розбудови стосунків Україна-США.
25. Стратегія регіонального розвитку України.

Модульна контрольна робота №2

1. Стратегія глобального розвитку США.
2. Стратегія глобального розвитку Німеччини.
3. Стратегія глобального розвитку Великої Британії.
4. Стратегія глобального розвитку Франції.
5. Стратегія глобального розвитку Японії.
6. Стратегія глобального розвитку Китаю.
7. Стратегія глобального розвитку Росії.
8. Стратегія глобального розвитку Бразилії.
9. Стратегія глобального розвитку Туреччини.
10. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку найменш розвинутих країн.
11. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку пострадянських держав.
12. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку постсоціалістичних держав.
13. Стратегія регіонального розвитку США.
14. Стратегія регіонального розвитку Німеччини.
15. Стратегія регіонального розвитку Франції.
16. Стратегія регіонального розвитку Великої Британії.
17. Стратегія регіонального розвитку Італії.
18. Стратегія регіонального розвитку Швеції.
19. Стратегія регіонального розвитку Польщі.
20. Стратегія регіонального розвитку Казахстану.
21. Стратегія регіонального розвитку Китаю.
22. Стратегія регіонального розвитку Японії.
23. Стратегія регіонального розвитку Росії.
24. Стратегія регіонального розвитку Індії.

25. Стратегія регіонального розвитку Бразилії.

6.6.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

2. Блій Г.де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О.Шабля / Г.Блій де, П.Муллер – К.: Либідь, 2004.
3. Варда Я., Клосовскі В. Острови надій: розробка стратегій локального розвитку. 2-е вид. / Пер. з польськ. // Я.Варда, В.Клосовскі – К.: Молодь, 2005.
4. Гелд Д., Мак-Грю Е., Голдблатт Д. та ін. Глобальні трансформації: Політика, економіка, культура. Пер. з англ. Передне слово Ю.Павленка / Д.Гелд, Е.Мак-Грю, Д.Голдблатт та ін. – К.: Фенікс, 2003
5. Садовенко А., Масловська Л., Серета В., Тимочко Т. Сталий розвиток суспільства: Навч. посібник. 2-е вид. / А.Садовенко, Л.Масловська, В.Серета, Т.Тимочко – К., 2011.
6. Устойчивое развитие: теория, методология, практика: Учебник / Ред.: Л.Г.Мельник – Сумы: Унив. кн., 2009.

Додаткова:

7. Америка: сталий розвиток: Новий консенсус заради майбутнього. 2-е вид. / Пер. з англ. – К.: Інтелсфера, 2001.
8. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: у 2-х ч. / Міжнародна рада з науки та ін.; наук. кер. М.З.Згуровський – К.: НТУУ «КПІ», 2009.
9. Багров Н.В. Региональная геополитика устойчивого развития / Н.В.Багров – К.: Либідь, 2002.
10. Белов А. Территориальные пропорции экономического развития регионов России / А.Белов // Вестник МГУ. География. – 2001. - № 2.
11. Белорус О.Г., Мацейко Ю.М. Глобальное устойчивое развитие: Монография / О.Г.Белорус, Ю.М.Мацейко – К., 2006.
12. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство / Пер. с англ. / З.Бжезинский – М.: Международные отношения, 2004.
13. Бородіна О.М., Бурлуй Т.В., Горшкова Н.І. та ін. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення: Монографія / О.М.Бородіна, Т.В.Бурлуй, Н.І.Горшкова та ін. – К.: Основа, 2007.
14. Васильев А. Африка – падчерица глобализации / А.Васильев // Африка и Азия сегодня. – 2000. - № 1.
15. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація/Антиглобалізація / Д.Гелд, Е.Мак-Грю – К.: «К.І.С.», 2004.
16. Географія світового господарства (з основами економіки): Навч. посібник / Я.Б.Олійник та ін., за ред. Я.Б.Олійника, І.Г.Смирнова – К.: Знання, 2011.
17. Гладкий Ю., Чистобаев А. Регионоведение / Ю.Гладкий, А.Чистобаев – М., 2000.
18. Глобальная геополитика / под. ред. И.И.Абылгазиева, И.В.Ильина, И.Ф.Кефели – М.: Изд-во Московского университета, 2010.
19. Глобальне управління – 2025: вирішальний момент / Пер. з англ. Г.Лелів – Львів: Літопис, 2011.
20. Глобальні зміни світу-2025. Доповідь Національної розвідувальної ради США / Пер. з англ. М.Корнацького, Л.Креховецької, Г.Лелів, І.Нетреби, Х.Тимочко – Львів: Літопис, 2010.
21. Горбачев М. и др. Грани глобализации: Трудные вопросы развития / М.Горбачев и др. – М.: Альпина Паблишер, 2003.
22. Горленко І.А., Тарангул Л.Л. Регіональна політика України: зміст і напрями реалізації / І.А.Горленко, Л.Л.Тарангул // Укр. геогр. журнал – 1999. – №.3.
23. Грабак Н.Х. Сучасні екологічні проблеми та шляхи їх подолання: Навч. посібник у 2-х т. / Н.Х.Грабак – Миколаїв, 2007.
24. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В.Губський – К., 1998.

25. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку. 26 серпня – 4 вересня 2002 року. Йоганнесбург, Південна Африка / Видання друге – К.: ПРООН/МПВСР, 2007.
26. Дмитриева О. Г. Региональная экономическая диагностика / О.Г.Дмитриева – С-Пб: Изд-во С.-Пб. ун-та эк-ки и фин., 1992.
27. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України: Навч. посібн. / М.С. Дністрянський – Тернопіль: Навчальна книга – Бодан, 2010.
28. Запотоцький
29. Звіт з людського розвитку в Україні. Людський розвиток і європейський вибір України. Програма розвитку ООН в Україні. – К.: ПРООН, 2008.
30. Згуровський М.З. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах: аналіз за даними 2005 р. / М.З.Згуровський – К.: НТУУ «КПІ», 2006.
31. Иванов И. Европа регионов / И.Иванов– М., 1998.
32. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / У.Изард – М.: Прогресс, 1966.
33. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: аналітичні матеріали до Парлам. слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів» / Л.І.Федунова, Ю.М.Бажал, І.А.Шовкун, С.В.Захарін, В.К.Хаустов – К., 2009.
34. Колонтай В.А. Эволюция западных концепций глобализации / В.А.Колонтай // МЭиМО. – 2002. - №1.
35. Лісовський С.А. Проблеми сталого розвитку. До десятиріччя Самміту «Планета Земля» 1992 р. / С.А.Лісовський // Укр. геогр. журн. – 2002. – №3. – с.3-10.
36. Локшина А. Региональные диспропорции социального развития в странах СНГ / А.Локшина // Вестн. Моск. ун-та. География. – 2002. – №2
37. Лотоцький С., Трохимчук С. Україна в світовому геополітичному просторі / С.Лотоцький, С.Трохимчук – Львів: Вид-во ЛНУ, 2002
38. Міжнародні організації. Підручник / За ред. Ю.Козака, В.Ковалевського – К.: ЦУЛ, 2003.
39. Міжнародні організації: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. Кучика О.С. – К.: Знання, 2007.
40. Напрями національної політики участі громад у місцевому сталому розвитку. Аналітичний документ. Муніципальна програма врядування та сталого розвитку – К.: ПРООН, 2007.
41. Політична географія та геополітика: Навч. посібник. / Б.П. Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; За ред. Б.П.Яценка – К.: Либідь, 2007
42. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття» / Переклад з англ. – К.: Інтелсфера, 2000.
43. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. Збірник / В.С.Куйбіда, В.А.Негода, В.В.Толканов – К.: Вид-во «Крамар», 2009.
44. Руденко Л.Г.
45. Світова економіка. Підручник / За ред. А.С.Філіпенка – К., 2000.
46. Світове господарство в умовах глобалізації. Монографія / За ред. Я.Б.Олійника, Б.П.Яценка, В.К.Бабарицької – К., 2004.
47. Стафійчук В., Барбаш Ю. Транснаціональні компанії як нові геостратегічні суб'єкти / В.Стафійчук, Ю.Барбаш // Укр.. геогр.. журнал. – 2003. - №2.
48. Стафійчук В.І. Політико-географічний аналіз стратегій розвитку України та Росії / В.І.Стафійчук // Географія та туризм: Наук. збірник – 2012. – Вип. 22.
49. Стафійчук В.І., Мельничук А.Л. Україна в багатополлярному глобальному політичному просторі / В.І.Стафійчук, А.Л.Мельничук // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність [зб. наукових праць] - К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова,

2011. – Вип.15(27) – с.201-208.

50. Трохимчук С.В. Україна та світ. Геополітичні нариси / С.В.Трохимчук – Львів: Простір-М., 1996.

51. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. – М.: Экономика, 2003.

52. Яценко Б. Мегатренди світового господарства // Укр. геогр. журнал. – 1998. – №4.

Інтернет джерела:

53. Андерсон Н.В. Эффективность трансграничного сотрудничества и формирование европейской региональной политики [Електронний ресурс] – режим доступу: http://bookclub.in.ua/book_486_page_6

54. Божидарнік Т.В., Божидарнік Н.В. Приклади ефективної реалізації кластерних рішень в світі [Електронний ресурс] – режим доступу: http://bookclub.in.ua/book_417_page_5

55. Василенко В.Н. Оценка изменения потенциала территории как начальная стадия экономической диагностики ее развития [Електронний ресурс] – режим доступу: http://bookclub.in.ua/book_190_page_9

56. Григор'єва М. І. Особливості формування інноваційної політики розвитку регіонів у світлі теорій регіональної економіки [Електронний ресурс] – режим доступу: http://bookclub.in.ua/book_46_page_8

57. Доклад об осуществлении целей в области развития, сформулированных в Декларации тысячелетия, за 2010 год. [Електронний ресурс] – режим доступу: www.un.org/russian/millenniumgoals/mdgreport2010.pdf.

58. Євсєєва О.О. Державне регулювання і прогнозування потенціалу соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] – режим доступу: http://bookclub.in.ua/book_461_page_6

59. Концепция внешней политики РФ [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://kremlin.ru/acts/785>.

60. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс] – режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

61. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку <http://wdc.org.ua/uk/geoinformatics>

62. Приоритеты внешней политики [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.3ys.ru/teoreticheskie-i-metodologicheskie-problemy-formirovaniya-politiki-bezopasnosti/prioritety-vneshnej-politiki.html>.

63. Скрипник Н.Є. Регіональна економічна діагностика: пріоритетні напрямки дослідження [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/index.php/ekonom/49/6584-regionalna-ekonomichna-diagnostika-prioritetni-napryamki-doslidzhennya.html>

64. Стратегія розвитку України до 2020 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.dsaua.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90%3A-2020-&catid=36%3A2010-09-13-13-04-19&Itemid=70&lang=ru

65. Українсько-російські відносини [Електронний ресурс] – режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Українсько-російські_відносини

66. Цілі розвитку тисячоліття. Національна доповідь. Україна. 2010. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_53509MDGS_UKRAINE2010_UKR.pdf.

67. Інші інтернет джерела та періодичні видання.

6.7.ПИТАННЯ НА ІСПИТ

1. Поняття стратегії глобального та регіонального розвитку.
2. Розробка стратегії глобального розвитку.
3. Розробка стратегії регіонального розвитку.
4. Теорії регіональної економіки.
5. Теорії інноваційної економіки.

6. Інструменти і механізми регіональної політики.
7. Державне регулювання і прогнозування потенціалу соціально-економічного розвитку регіону.
8. Розробка стратегії локального розвитку.
9. Проблема глобального управління економічними та політичними процесами.
10. Фактори підвищення конкурентоспроможності регіону/держави.
11. Кластеризація господарства.
12. Поняття сталого розвитку.
13. Передумови сталого розвитку.
14. Теорії сталого розвитку.
15. Цілі розвитку тисячоліття.
16. Українські цілі розвитку тисячоліття.
17. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку.
18. Активізація людського потенціалу в умовах глобалізації.
19. Індикатори сталого розвитку.
20. Європейська регіональна політика.
21. Глобальна стратегія України.
22. Стратегія розбудови стосунків Україна-ЄС.
23. Стратегія розбудови стосунків Україна-Росія.
24. Стратегія розбудови стосунків Україна-США.
25. Стратегія регіонального розвитку України.
26. Стратегія глобального розвитку США.
27. Стратегія глобального розвитку Німеччини.
28. Стратегія глобального розвитку Великої Британії.
29. Стратегія глобального розвитку Франції.
30. Стратегія глобального розвитку Японії.
31. Стратегія глобального розвитку Китаю.
32. Стратегія глобального розвитку Росії.
33. Стратегія глобального розвитку Бразилії.
34. Стратегія глобального розвитку Туреччини.
35. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку найменш розвинутих країн.
36. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку пострадянських держав.
37. Особливості стратегії глобального та регіонального розвитку постсоціалістичних держав.
38. Стратегія регіонального розвитку США.
39. Стратегія регіонального розвитку Німеччини.
40. Стратегія регіонального розвитку Франції.
41. Стратегія регіонального розвитку Великої Британії.
42. Стратегія регіонального розвитку Італії.
43. Стратегія регіонального розвитку Швеції.
44. Стратегія регіонального розвитку Польщі.
45. Стратегія регіонального розвитку Казахстану.
46. Стратегія регіонального розвитку Китаю.
47. Стратегія регіонального розвитку Японії.
48. Стратегія регіонального розвитку Росії.
49. Стратегія регіонального розвитку Індії.
50. Стратегія регіонального розвитку Бразилії.

7.СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ (HUMAN GEOGRAPHY)

Розробник: к.геогр.н., доцент Брайчевський Юліан Сергійович

7.1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. “Провідні напрями світових соціально-географічних досліджень”				
1.	Географія культури		20	18
2.	Географія та ідентичності		10	18
3.	Геоурбаністика		10	18
4.	Географія міграцій		20	40
Модульна контрольна робота 1		1		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. “Провідні напрями світових політико-географічних досліджень”				
5.	Держави та їх роль на політичній карті		20	19
6.	Міжнародні організації та їх роль у міжнародних відносинах		10	60
7.	Кордони та прикордонні суперечки		10	
8.	Геополітика у сучасних умовах		20	18
Модульна контрольна робота 2		1		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. “Провідні напрями світових економіко-географічних досліджень”				
9	Географія світового господарства		20	
10	Проблеми глобалізації		20	
11	Географія розвитку		17	
12	Формування мережевого суспільства		10	18
Модульна контрольна робота 3		1		
	Всього		187	209

Загальний обсяг - 396 годин

У тому числі:

Семінарські заняття – **187** годин

Самостійна робота – **209** годин.

7.2.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Провідні напрями світових соціально-географічних досліджень

Тема 1. Географія культури (20 годин)

Проблематика культурологічних досліджень у географічному контексті. Проблеми збереження місцевих культур. Поширення популярної культури. Співіснування місцевих та популярної культури

Тема 2. Географія ідентичності (10 годин)

Поняття ідентичності людських спільнот. Мовна ідентичність. Культурна та релігійна ідентичність. Національна ідентичність. Суспільно-політична ідентичність

Тема 3. Геоурбаністика (10 годин)

Історія становлення урбаністичного світу. Фактори розміщення міст. Принципи організації та функціонування міських систем. Роль міст у глобалізаційних процесах

Тема 4. Географія міграцій (20 годин)

Підходи до класифікації міграцій. Причини та фактори міграцій. Спрямування міграційних потоків. Міграції та урядова політика держав

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Провідні напрями світових політико-географічних досліджень

Тема 5. Держави та їх роль на політичній карті (20 годин)

Поширення європейської моделі національних держав. Проблеми багатонаціональних держав. Принципи просторової організації урядової діяльності держав. Національна держава в умовах глобалізації

Тема 6. Міжнародні організації та їх роль у міжнародних відносинах (10 годин)

Поняття та види міжнародних організацій. Ліга націй та ООН. Регіональні міжнародні організації. Європейський Союз та наднаціональні інститути. Вплив наднаціональних інституцій на політику держав.

Тема 7. Кордони та прикордонні суперечки (10 годин)

Принципи встановлення кордонів. Типологія кордонів. Прикордонні суперечки (на реальних прикладах). Регулювання прикордонних процесів

Тема 8. Геополітика у сучасних умовах (20 годин)

Огляд провідних шкіл геополітики. Критична геополітика. Геополітичне поняття світового порядку. Вплив геополітичних концепцій на реальну світову політику

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Провідні напрями світових економіко-географічних досліджень

Тема 9. Географія світового господарства (20 годин)

Поняття світового господарства та історія його становлення. Географія промисловості. Географія сільського господарства. Географія сфери послуг.

Тема 10. Проблеми глобалізації (20 годин)

Явище глобалізації – сутність та прояви. Поняття “глокалізації” (поєднання глобальних та локальних тенденцій просторової організації людської діяльності). Зміни ідентичностей у глобалізованому суспільстві. Розчинення економічних кордонів у світі глобалізації.

Тема 11. Географія розвитку (17 годин)

Підходи до оцінки економічного розвитку країн світу. Вплив географічних факторів на розвиток. Бар'єри та перешкоди економічного розвитку. Нерівномірність економічного розвитку в межах держави.

Тема 12. Формування мережевого суспільства (10 годин)

Мережеве суспільство як рушій та результат глобалізації. Мережеве суспільство та інформаційний простір. Мережеве суспільство та світове господарство. Мережеве суспільство і географія культури.

7.3. СЕМІНАРИ

Семінар №1. Географія культури (20 годин)

1. Проблематика культурологічних досліджень у географічному контексті
2. Проблеми збереження місцевих культур
3. Поширення популярної культури
4. Співіснування місцевих та популярної культури

Семінар №2. Географія та ідентичності (10 годин)

1. Поняття ідентичності людських спільнот
2. Мовна ідентичність
3. Культурна та релігійна ідентичність
4. Національна ідентичність
5. Суспільно-політична ідентичність

Семінар №3. Геоурбаністика (10 годин)

1. Історія становлення урбаністичного світу
2. Фактори розміщення міст
3. Принципи організації та функціонування міських систем
4. Роль міст у глобалізаційних процесах

Семінар №4. Географія міграцій (20 годин)

1. Підходи до класифікації міграцій
2. Причини та фактори міграцій
3. Спрямування міграційних потоків
4. Міграції та урядова політика держав

Семінар №5. Держави та їх роль на політичній карті (20 годин)

1. Поширення європейської моделі національних держав
2. Проблеми багатонаціональних держав
3. Принципи просторової організації урядової діяльності держав
4. Національна держава в умовах глобалізації

Семінар №6. Міжнародні організації та їх роль у міжнародних відносинах (10 годин)

1. Поняття та види міжнародних організацій
2. Ліга націй та ООН
3. Регіональні міжнародні організації
4. Європейський Союз та наднаціональні інститути
5. Вплив наднаціональних інституцій на політику держав

Семінар №7. Кордони та прикордонні суперечки (10 годин)

1. Принципи встановлення кордонів

2. Типологія кордонів
3. Прикордонні суперечки (на реальних прикладах)
4. Регулювання прикордонних процесів

Семінар № 8. Геополітика у сучасних умовах (20 годин)

1. Огляд провідних шкіл геополітики
2. Критична геополітика
3. Геополітичне поняття світового порядку
4. Вплив геополітичних концепцій на реальну світову політику

Семінар № 9. Географія світового господарства (20 годин)

1. Поняття світового господарства та історія його становлення
2. Географія промисловості
3. Географія сільського господарства
4. Географія сфери послуг

Семінар №10. Проблеми глобалізації (20 годин)

1. Явище глобалізації – сутність та прояви
2. Поняття “глокалізації” (поєднання глобальних та локальних тенденцій просторової організації людської діяльності)
3. Зміни ідентичностей у глобалізованому суспільстві
4. Розчинення економічних кордонів у світі глобалізації

Семінар №11. Географія розвитку (17 годин)

1. Підходи до оцінки економічного розвитку країн світу
2. Вплив географічних факторів на розвиток
3. Бар’єри та перешкоди економічного розвитку
4. Нерівномірність економічного розвитку в межах держави

Семінар №12. Формування мережевого суспільства (10 годин)

1. Мережеве суспільство як рушій та результат глобалізації
2. Мережеве суспільство та інформаційний простір
3. Мережеве суспільство та світове господарство
4. Мережеве суспільство і географія культури

7.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Провести порівняльний аналіз проблематики географії культури за К.Зауером та Д.Мітчелом
2. Провести детальний імплікативний аналіз тексту М.Вебера «Протестантська етика та дух капіталізму»
3. Провести детальний імплікативний аналіз праці Д.Харві «Право місту»
4. Опрацювання звітів та аналітичних матеріалів МОМ, МОП та УВКБ ООН.
5. Детальний імплікативний аналіз тексту праці І.Валлерстайна «Світосистемний аналіз»
6. Робота з аналітичними та статистичними публікаціями підрозділів ООН, МВФ, Світового банку.
7. Детальний імплікативний аналіз тексту праці С.Хантінгтона «Зіткнення цивілізацій»
8. Детальний імплікативний аналіз тексту праці М.Кастелза «Підйом мережевого суспільства»

7.5.ЗАЛКОВА РОБОТА

Завдання залікової роботи:

Розкрити сутність проблематики та особливості теоретико-методологічних підходів до вивчення ... (кожному студенту дається тема за списком питань практичних занять, пройдених упродовж семестру).

7.6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Agnew J., Mitchell, K., Toal, G. A Companion to Political Geography (Blackwell Companions to Geography). Blackwell Publishing, 2008.
2. Agozino, B. Theoretical and Methodological Issues in Migration Research. – London, 2000
3. Castells, M. The Rise of the Network Society. – Padstow, 2000
4. De Blij, H.J., Murphy, A.B., Foberg, E.H. Human Geography. Place, Space and Culture. – Hoboken, NJ, 2007.
5. Dicken P. Global shift. Transforming the World Economy. – London, 1999
6. Flint C., Taylor P.J., Political Geography: World-economy, Nation-state, and Locality. Pearson Education, 2007.
7. Globalization and the Challenge of a New Century. A reader. / ed. By P.O'meara, H.D.Mehlinger and M.Krain. – Bloomington, 2000.
8. Harvey, D. "The right to the city." *International Journal of Urban and Regional Research* 27, no. 4 (2003): 939-941.
9. Kelly, P. Landscape of Globalization. – New York: Routledge, 2000
10. Mitchell, Don, and Don Mitchell. *Cultural geography: A critical introduction*. Oxford: Blackwell, 2000
11. Sauer, Carl O. "The education of a geographer." *Annals of the Association of American Geographers* 46, no. 3 (1956): 287-299.
12. Sheppard, E. *A companion to economic geography*. Wiley. com, 2008.
13. Sopher, D.E. Geography of Religions. – Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1967
14. Storey, J. Cultural Studies and the Study of Popular Culture. – Athens: University of Georgia, 1996
15. Wallerstein, I. *World-systems analysis: An introduction*. Duke University Press, 2004
16. Weber, M. *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Routledge, 1930.

Додаткова:

17. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К., 1996
18. ILO. World of Work Report 2008-2013.
19. IMF. World Economic Outlook. 2008-2012.
20. IOM. World Migration Report. 2008-2012.
21. World Bank. World Development Report. 2008-2012.
22. UN. Human Development Report. 2008-2012.

8.ТЕОРІЯ ГЕОГРАФІЧНИХ МІСЦЬ

Розробник: д.геогр.н., професор Яценко Борис Павлович

8.1.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Частина 1 Політико-географічні системи держави				
1	Вступ. Тема 1. Концепція територіально-політичної організації суспільства	2		
2	Тема 2. Поняття територіально-політичної системи	2		
3	Тема 3. Основні риси первинної ТПС (територіально-політичних систем)	2	4	
4	Тема 4. Локальні системи політико-географічних місць	4	4	
5	Тема 5. Політико-географічні райони та політико-географічні регіони	4	4	
6	Тема 6. Країна (держави) як політико-географічне місце	4	6	
		18	18	
Частина 2 Політико-географічні системи наддержавного рівня				
7	Тема 7. Глобальна територіально-політична система	2		
8	Тема 8. Геополітичні регіони світу	4	2	
9	Тема 9. Геополітичні регіони і центри «сили»	4	6	
10	Тема 10. «Стикові» геополітичні регіони	2	4	
11	Тема 11. Геополітичні регіони «чорні діри»	2	2	
12	Тема 12. Основні риси сучасної глобальної геополітики	2	2	
		16	16	
	ВСЬОГО	34	34	

Загальний обсяг **144 год.**, в тому числі:

Лекцій – **34 год.**

Семінари – **34 год.**

Самостійна робота - **57 год.**

8.2.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Частина 1 ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ.

Вступ: Мета і завдання курсу. Специфіка досліджуваного об'єкту.

ТЕМА 1. КОНЦЕПЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сутність концепції «географічних місць» розробленої Дж.Сгнью та П.Тейлором. Територіально-політична організація суспільства (ТПОС) – поєднання просторових аспектів політичної діяльності та її результатів – територіально-політичних систем (ТПС). Місце ТПОС

та ТПС в формуванні об'єкта та предмета політичної географії.

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

ТПС – об'єктивні поєднання елементів політичної сфери суспільства, які функціонують на певній території. ТПС де-юре – політичні утворення що діють в певних юридично оформлених межах (держава, префектура, область, комуна, сільрада тощо). ТПС де-факто об'єктивно існуючі політико-географічні місця. ТПС в межах держави – утворення, що знаходяться під впливом цивілізаційних чинників, ТПС наддержавного рівня – під впливом геополітичних процесів.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ РИСИ ПЕРВИННОЇ ТПС

Первинна ТПС – локальний геопросторовий носій політико географічних ознак та відмінностей, що виникають завдяки специфічним поєднанням умов та чинників політичної діяльності.

Політико-географічне місце: стійка територіальна спільнота (грумада); місце де проявляються місцеві особливості політичної культури; місце де громада реалізує життєві місцеві потреби (житло, місцева соціальна інфраструктура, благоустрій тощо). Особливості формування первинних політико-географічних місць в різних природно-кліматичних умовах.

ТЕМА 4. ЛОКАЛЬНІ СИСТЕМИ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ МІСЦЬ

Основні адміністративні одиниці держави (департамент, область, провінція тощо) або велике місто. Головні функції ТПС цього рівня – адміністративно-територіальне управління базових адміністративних одиниць держави, розповсюдження та впровадження політичних інновацій, інтелектуальних досягнень тієї чи іншої цивілізації. В умовах інформаційного суспільства особлива роль належить великим містам, агломераціям та метрополітенним регіонам.

ТЕМА 5. ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ РАЙОНИ ТА РЕГІОНИ

ПГ район – взаємодоповнююче поєднання різнофункціональних за соціальною структурою географічних місць. Він відрізняється спільністю історичного минулого, як правило, наявністю певних цивілізаційних ознак схожістю ментальності та реакції населення на загальнодержавні та міжнародні політичні події.

ПГ регіон - частина великої або федеративної країни яка історично виступала як певна територіальна єдність в політичному житті країни або держави.

ТЕМА 6. КРАЇНА (ДЕРЖАВА) ЯК ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ МІСЦЕ

Держава – суб'єкт міжнародного права що має єдність території, народу, що її населяє (суспільства) та політичної організації суспільства. ТПС держави забезпечує реалізацію права націй на самовизначення, самовизначення подій, відтворення капіталу, організацію управління, захист від зазіхань зовнішніх сил і творення в країні певних умов буття, які б забезпечували не тільки добробут, а й духовні потреби, захист культури, мови, історичної пам'яті народу що в ній живе. Держава використовуючи наявні можливості формування сили може і зобов'язана захистити свої національні інтереси. Вона має право на рівноправні відносини з іншими державами, право на оборону проти агресії тощо.

Частина 2. ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ СИСТЕМИ НАДДЕРЖАВНОГО РІВНЯ.

ТЕМА 7. ГЛОБАЛЬНА ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Головне діалектичне протиріччя на зламі ХХ-ХХІ ст. – формування економічної єдності світу і хистка динаміка його політичної карти. Тренд формування єдиної світової цивілізації на постіндустріальній стадії розвитку людства. Динаміка змін на політичній карті від двополярного світу через уніполярний до багатополярного світу.

Поглиблення інтернаціоналізації господарства, технологічний поступ та розвиток

міжнародних виробничих систем. Структура глобальної економіки: міжнародна науково-технологічна сфера, система міжнародного виробництва, світовий ринок, міжнародна валютно-фінансова система.

Геопросторова структура політичної карти: країни «центру», країни «напівпериферії», країни «периферії».

ТЕМА 8. ГЕОПОЛІТИЧНІ РЕГІОНИ СВІТУ

Динаміка змін політичної карти, що вела до формування сучасної територіально-політичної системи світу – Фестфальська система (1648-1814) – продукт епохи Великих географічних відкриттів, формування централізованих держав на національній основі; Віденська система (1814-1914) – формування основних центрів сили 19 століття: Російська імперія, Франція (і її колоніальна імперія), Германська імперія, Британська колоніальна імперія, Турецька імперія; Версальсько-Вашингтонська система (1919-1939) – новий переділ світу після I-ї світової війни; Потсдамська система (1945-1991) переділ світу після II-ї світової війни, формування біполярного світу (США і СРСР), підйом Японії і Китаю; сучасна територіально-політична система світу (1991-).

Карта сучасних геополітичних регіонів світу. Роль в формуванні геополітичних регіонів наявності спільних довгострокових інтересів держав, культурні, етнічні, цивілізаційні контакти, інтенсивність різноманітних господарських та цивілізаційних зв'язків тощо.

ТЕМА 9. ГЕОПОЛІТИЧНІ РЕГІОНИ І ЦЕНТРИ «СИЛИ»

Неспівпадання бачення політичної карти світу за концепцією «Центр-периферія» і геопросторової структури геополітичного районування світу початку XXI ст. Регіони сили – Європа (центри сили ФРН, Велика Британія, Франція і ЄС в цілому), США, Східна Азія (центри сили Японія, Китай), Росія. Поява регіональних центрів сили, наприклад Індія, Бразилія.

ТЕМА 10. «СТИКОВІ» ГЕОПОЛІТИЧНІ РЕГІОНИ

Різне бачення проблеми – «лімітроф» чи «стиковий» геополітичний регіон. Центральна Європа – важливий стиковий геополітичний регіон Євразії. Місце і геополітичні проблеми України в цьому регіоні. «Стикові» вузли Східної Азії (Пн. та Пд. Корея), КНР – Тайвань, «Північні території» Японії тощо.

ТЕМА 11. ГЕОПОЛІТИЧНІ РЕГІОНИ «ЧОРНІ ДІРИ»

Глибока економічна периферія, чи «неконтрольовані регіони»? Геополітичні проблеми країн Центральної та Східної Африки, Середнього Сходу, південної частини центральної Азії. Приклади геоконфліктних ситуацій в інших геополітичних регіонах світу.

ТЕМА 12. ОСНОВНІ РИСИ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ

Деякі моделі-прогнози можливого розвитку геоконфліктних ситуацій.

8.3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття по частині I. «Політико-географічні системи держави»

Завдання роботи полягає у розгляді будови геосистем різних ієрархічних рівнів. I-й блок на семінарах після тем 3,4,5 має бути розглянута взаємодія географічного середовища соціосфери, культуро сфери, еконосфери (включаючи інфраструктуру, політосфери, а також історію формування території та політико-географічного положення географічних місць України на рівнях: а) Первинної ТПС – село, невелике місто, громада (комуна) або мікрорайон великого міста;

б) Локальних систем політико-географічних місць

– низовий адміністративний район;

– область;

в) Політико-географічного району.

При розгляді Первинних ТПС та локальних систем політико-географічних місць студенти в якості об'єктів вибирають географічні місця, що є їх «малою батьківщиною» - село, містечко, адміністративний район, адміністративний район великого міста, велике місто.

II-й блок. При вивченні теми 6 – країна (держава) розгляд складових геосистеми держави ведеться під кутом зору участі їх в якості детермінантів сили. Визначається специфіка національних інтересів такої чи іншої держави та її геополітичне (політико-географічне) положення. Для розгляду студентами рекомендується брати на власний вибір економічно-розвинені або середньорозвинені держави середніх розмірів.

Практичні заняття по частині II.

Політико-географічні системи наддержавного рівня.

Після теми 8. Робота з картами політико-географічних регіонів світу.

Після теми 9. Доповіді – реферати, що розкривають особливості національних інтересів основних сучасних центрів сили.

а) ЄС в цілому, ФРН, Франція, Велика Британія;

б) США, Канада, Бразилія;

в) Китай, Японія, Індія, Туреччина та інш.

Після теми 10 і 11. Розгляд геополітичних ситуацій в Центральній Європі, Близькому Сході, Центральній Азії, Африці, Латинській Америці.

Після теми 12. Розгляд геополітичного положення України та Росії.

8.4. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ.

Питання I

1. Сутність концепції «географічних місць» розробленої Дж.Егнью та Тейлором.
2. Місце концепцій територіальної організації суспільства та територіально-політичних систем в формуванні об'єкта та предмета політгеографії.
3. Територіально-політичні системи – об'єктивні поєднання елементів політичної сфери суспільства які функціонують на певній території.
4. Відмінності в чинниках, що впливають на формування територіально-політичних систем в межах держави та наддержавному рівні.
5. Особливості первинних територіально-політичних систем (географічних місць).
6. Комплексна характеристика первинного географічного місця (об'єкт – за вибором студента).
7. Особливості локальних систем політико-географічних місць.
8. Комплексна характеристика адміністративного району або невеликого міста України як локальної системи політико-географічних місць (об'єкт – за вибором студента).
9. Комплексна характеристика області або міста – мільонера України як локальної системи географічних місць.
10. Особливості локальних систем політико-географічних районів держави.
11. Комплексна характеристика політико-географічного району України, або іншої держави (об'єкт – за вибором студента).
12. Функції територіально-політичної системи держави.
13. Чинники формування детермінантів сили держави.
14. Національні інтереси держави.
15. Особливості геополітичного положення України.

Питання II

1. Діалектичне протиріччя між формування економічної єдності світу і динамікою його

політичної карти.

2. Геопросторова структура політичної карти згідно концепції «центр-периферія».
3. Динаміка змін політичної карти – Вестфальська система, Віденська система.
4. Динаміка змін політичної карти: Версальсько-Вашингтонська система, Потсдамська система.
5. Сучасна територіально-політична система світу.
6. Карта сучасних геополітичних регіонів світу.
7. ЄС як центр сили.
8. ФРН як центр сили.
9. Велика Британія як центр сили.
10. Франція як центр сили.
11. США як центр сили.
12. Японія як центр сили.
13. Китай як центр сили.
14. Особливості геополітичної ситуації в «стикових» регіонах. Приклад Центральної Європи.
15. Особливості геополітичної ситуації в регіонах «чорних дірах». Приклад – на вибір студента: один із регіонів Африки, Близького Сходу або Центральної Азії.

8.5.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Колосов В.А., Мироненко Н.С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов.- М.: Аспект Пресс, 2001.-479 с.
2. Політична географія і геополітика: Навч.посібник/ Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.;за ред. Б.П.Яценка.-К.: Либідь, 2007.-255 с.
3. Б.П.Яценко, В.К.Кіптенко. Країнознавство. Основи теорії.-К.: «Либідь», 2009.
4. С.В. Трохимчук, О.В. Федунь. Політична географія світу.-К.: «Знання», 2007.
5. М.С.Дністрянський. Геополітика.- Львів, 2011.
6. Андрущенко С.В. Україна в сучасному геополітичному середовищі.-К., 2005.

Додаткова література:

7. Agnew J. Place and Politics. –L., 1987.
8. Agnew J. Mapping Political Geography L., 2002.
9. Peter Taylor, Colin Flint. Political Geography, World-Economy, National-State and Locality Harlow, 6-th. ed. 2011.
10. J. Agnew, K. Mitchell, G.Toal. A Companion to Political Geography. Placrwell. 2008.
11. Nye J. The future of Power, Philadelphia, 2011.

9. GEOGLOBALISTICS

Author: Victoria Kiptenko, Ph.D., Associate Professor

9.1. CURRICULAR PLAN OF LECTURES AND SEMINARS

##	Topic	Hours		
		Lectures	seminars	Self-preparatory work
Module 1. Object of Geoglobalistics				
1.	Conceptual basis of geoglobalistics	2	4	6
2.	Turning points of globalization within diversity of social development processes	2	4	6
3.	Discourse of globalization	2	4	6
4.	Concept of globalization as a social-geographic process	2	4	6
5.	The subject matter of Geoglobalistics	2	3	6
	<i>Module 1.</i>		1	3
Module 2. Subject of Geoglobalistics				
6.	Time-space dimensions of globalization	2	4	6
7.	Global problems: geographic approach.	2	8	12
8.	Alternatives of global development	3	1	3
	Module 2		1	3
	Total	17	34	57

Total 54 *hours*,
including:

Lectures – 17 *hrs*

Seminars – 34 *hrs*

Self-preparatory work – 57 *hrs*

9.2. PROGRAMME OF THE COURSE

Module 1. Object of Geoglobalistics

Topic 1 . Conceptual grounds of geoglobalistics

Introduction. Syllabus. Conceptual grounds of geoglobalistics: concept of global, globalization, globalism. Subjective and objective in globalization. Globalization and globalistics: concepts of distinctive focus.

Topic 2. Turning points of globalization within diversity of social development processes

Approaches to globalization phases. Globalization effects of European exploring and colonial empires (1492-1850), transnational internationalization (1859-1914), «golden age» of capitalism and neoliberal transformations of nowadays (1950 – nowadays). Globalization within the variety of current social development processes: internationalization, integration, regionalization, transnationalism, modernization, westernization. Alternatives of globalization.

Topic 3. Globalization discourse

Discourses: regional/civilizational, disciplinary, ideologic. Soico-centric approach. Cultural approach: concepts of global village and imaginary landscape. Spaces of global cultural flows. Economic approach: intensification of economic ties, trans-border flows, interaction and interdependence, asymmetry. Geopolitical concepts: mondialism, spatial structural theories. Geopolitical economy: the world systems approach, geoeconomics. Ecologic approach: ecologic justice, common efforts. Schools of globalistics: hyper-globalists, skeptics, transformists.

Topic 4. Concept of globalization as a social-geographic process

Globalized world view. Supra-disciplinary images of globalization. Complex approach. Globality in extensive dimension: system effects, structural ties and multiplication effects, institutional effects. Globality in the sense of density: scales of interactions, time-space processes (time-space compression, time-space compression, time-space distanciation, etc.); spatial processes.

Topic 5. The subject matter of Geoglobalistics

Globalization in continuum of local, national and regional. Taxonomic levels: micro-, mezzo- and macro-levels. Types of ties: functional, spatial, institutional. Spatial and non-spatial dimensions. Localization in wide and narrow meaning. Phases of market localization. Synthesis of globalization and localization – glocalization. World view model: think globally, act locally (L10n). Geiglobalistics: roots and modern state. Globalistics and global geography. Geogrophic globalistics. Geoglobalistics subject matter.

Module 2. Subject of Geoglobalistics

Topic 6. Time-space dimensions of globalization

Time-space dimensions of globalization: extensity, intensity, velocity, impacts. Modified view on economic (human) geography: development in 3D: density, distance and division). Critical analysis of globalization indexes: MGI, KOF, WEF – parameters and indicators, methods of calculation, comparative analysis.

Topic 7. Global problems: geographic approach

Identification of global problems. Classification of global problems. Global commons. Tragedy of commons. Resource curse. Asymmetry of development. Concept of perfect storm. Globalization and sustainable development. Geography of global problems. Global challenges.

Topic 8. Alternatives of global development

Global transformations. World-system transformations: post-industrial world, transformation of bipolar system, integration processes. Global economic transformations. Social aspects of global transformations. Idealistic transformation of modern world. Globalization and cultural impacts. Global inter-civilization interaction. **Strategies of world development.** Basic terms and concepts of social development. Contemporary strategies of world development. Millennium Development Goals Rubicon. Global trends 2015: inclusive globalization; pernicious globalization; regional competition. Global trends 2025.

9.3.SEMINAR

Seminar 1. Basis of critical thinking

1. Building blocks of critical thinking: fact, assertion, opinion; theory, prediction, hypothesis.
2. Criteria of argument assessment
3. Fallacies
4. Efficient reading. Template of critical reading.

Seminar 2. Globalistics and globalization: the distinctions of concepts

1. Similarities and distinctions of 'globalization' and 'globalistics' concepts.
2. Provide arguments for assertion that globalization is associated only with one class of spatial processes (integration, concentration, agglomeration, etc.).
3. Provide arguments for assertion that globalistics embraces spatial processes other than globalization determinants.
4. What is the essence of globalistic doctrines (similar and distinctive features of mondialism, pan-american doctrine, communism, etc).
5. Which elements of scientific discourse pretend to inform generalized supra-disciplinary image of globalization? Why?

Seminar 3. Globalization and variety of current processes of human development Similarities and distinctions of the processes of

1. Globalization and internationalization.
2. Globalization and regionalization.
3. Globalization and integration

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminar 4. Globalization and variety of current processes of human development

Similarities and distinctions of the processes of

4. Globalization and transnationalism
5. Globalization and modernization
6. Globalization and westernization

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminar 5. Socio-centric approach and its failure

1. Which are the shortcomings of socio-centric approach to globalization?
2. Which counter-arguments ground the necessity of nature science essence of globalization?
3. What are the arguments of subjective interpretation of globalization?
4. Which arguments favour the objective interpretation of globalization?

Seminar 6. Globalization discourse

1. Which are the arguments of hyper-globalists?
2. Which are the arguments of sceptics?
3. Which are the arguments of transformists?
4. Critical and comparative analysis of contemporary concepts of globalization.

Seminar 7. Categories of geographic interpretation of globalization

1. Contemporary theorizations of pace
2. Subject and interpretation of concepts (illustrate with examples)
 - 2.1. Time-space compression;
 - 2.2. Time-space convergence;
 - 2.3. Time-space distancing;
 - 2.4. Time-space extension.

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminar 8. Critical analysis of the general concept of globalization

1. Which are the arguments in favour of author's general concept of globalization?
2. Which are the counter-arguments in favour of author's general concept of globalization?
3. Which arguments and counter-arguments provide the current social developments to the author's general concept of globalization?
4. Critical analysis of the author's view on ways of globalization development.

Seminar 9. Geographic approach to globalistics

1. Argument or counter-argument the assertion that geographic approach in globalistics has no less prospects than economic or political one.
2. Argument or counter-argument the assertion that global geography is just a part of globalistics.
3. Argument or counter-argument the assertion that "global geography" has wider subject matter than "geography of globalistics".
4. Argument or counter-argument the assertion that considerations on the Earth's level eliminate the comparative method in geography.

Seminar 10. Concept of the world-system effect in relation to the object of geoglobalistics

1. Critical analysis of the concept of the world-system effect in relation to the object of geoglobalistics.

Module assignment – 1 hour

Object of geoglobalistics (essay)

Seminar 11. Time-space dimensions of globalization

1. Time-space dimensions of globalization:
 - 1.1. Extension;
 - 1.2. Intensity;
 - 1.3. Velocity;
 - 1.4. Impacts.
2. Critical analysis of the author's approach.

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminar 12. Contemporary human geography dimensions of social development

1. Contemporary human geography dimensions of social development:
 - * density,
 - * distance
 - * divide.
2. Comparative analysis and argumentation of the optimum framework of geographic analysis of globalization.

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminars 13 – 16. Geography of global problems

Thematic presentation: geography of global problems (choice of a student).

Proposed topics for thematic presentations:

1. Global warming problem
2. Resource problem
3. Energy problem
4. World ocean problem

5. Demographic problem
6. Poverty problem
7. Starvation problem
8. Infection disease problem
9. Biodiversity problems
10. Cultural diversity problems
11. Labour market problems
12. Inequality of economic development
13. Offshoring
14. Outsourcing
15. Problem of war and peace
16. Problems of global governing
17. Problems of idealistic internationalization
18. Transnational criminality
19. Problems of cultural identity
20. Problems of civilizations' interaction
21. Problems of nation-state in globalized environment
22. Vulnerability of small countries
23. Problem of social justice
24. Global ecologic problem
25. Digital transformation of the world-system

Critical analysis of arguments, fallacies; peer review of presentations: structure, logics, content value, etc.

Seminar 17. Contemporary shapes of globalization

1. Historic shapes of globalization: key dimensions
2. Typologies of globalization

Module 2. – 1 hour

Critical analysis of typology and scenarios of globalization (essay)

9.4. SELF-PREPARATORY WORKASSIGNMENT

1. Work out with the critical reading template reading resources
2. Prepare yourself for discussion on seminar 1 (examples, references).
3. Work out with the critical reading template «Globalistics and globalization: distinctions of concepts» // Geoglobalistics/ Human geography. Scientific explication. – St-Petersburg: St-Peterburg university, 2010. - P. 579-582.
4. Prepare for discussion at seminar 2 (examples, references).
5. Work out reading and make a list of additional resources for seminars 3 and 4.
6. Prepare thematic presentations for seminars 3 and 4 discussion (examples, references).
7. Work out with use of critical thinking template Phenomenon of globalization; shortcomings of socio-centric methodology// Geoglobalistics/ Human geography. Scientific explication. – St-Petersburg: St-Petersburg university, 2010. - P. 587-592. Prepare to seminar 5 discussion (examples, references).
8. Work out with use of critical thinking template Globalization debate// Held D., and MacGrew A.*et.al.* Global transformations: Politics, Economics and Culture – Stanford, California: Stanford University Press, 1999. – P. 2-10. Prepare to seminar 6 discussion (examples, references).
9. Work out with use of critical thinking template Babarytska V.K. Social and geographic basis of the world-system effect of globalization// Gloabalization of world economy: geospatial dimension.

- Kyiv: VPC Kyiv university. - 2010, P.27-28. Prepare to seminar 6 discussion (examples, references).
10. Work out reading and make a list of additional resources for seminar 7.
 11. Prepare thematic presentations for seminar 7.
 12. Work out with use of critical thinking template Conceptualization// Held D., and MacGrew A.*et.al.* Global transformations: Politics, Economics and Culture – Stanford, California: Stanford University Press, 1999. – P. 11-14. Prepare to seminar 8.
 13. Work out with use of critical thinking template Globalistics and global geography// Geoglobalistics/ Human geography. Scientific explication. – St-Petersburg: St-Petersburg university, 2010. - P. 587-592. Prepare for seminar 9 discussion (examples, references).
 14. Work out with use of critical thinking template Babarytska V.K. The world-system effects of globalization// Yatsenko B.P., Babarytska V.K. Regional geography: theory basis. – Kyiv: Lybid, 2009. – P. 69-73. Prepare for seminar 10 discussion (examples, references).
 15. Prepare to module essay Object of Geoglobalistics
 16. Work out with use of critical thinking template Rethinking globalization: an analytical framework// Held D., and MacGrew A.*et.al.* Global transformations: Politics, Economics and Culture – Stanford, California: Stanford University Press, 1999. – P. 14-21. Prepare for seminar 11 discussion (examples, references).
 17. Work out with use of critical thinking template Overview//World Development Report 2009 «Reshaping economic geography», World Bank, 2009 – C. ix-33. Prepare for seminar 12 discussion (examples, references).
 18. Work out recommended reading, select additional resources and prepare presentation on geography of certain global problem (choice of a student) Prepare for seminars 13-16 discussion.
 19. Work out with the critical reading template Determining the shape of contemporary globalization// Held D., and MacGrew A.*et.al.* Global transformations: Politics, Economics and Culture – Stanford, California: Stanford University Press, 1999. – P. 21-29. Prepare for seminar 17 discussion (examples, references).
 20. Prepare for module 2:

9.5.LIST OF ISSUES FOR CREDIT TEST

1. Concepts ‘global’, ‘globalization’, ‘глобалізм’
2. Objective and subjective globalization
3. Globalistics and globalization: differentiation of concepts
4. Approaches to periodization of globalization
5. Globalizing effects during the period of European exploring and colonial empires
6. Globalizing effects during the period of transnational internationalization
7. Globalizing effects during the period of the «golden age» of capitalism and neoliberal transformations of nowadays
8. Similarities and distinctions of globalization and internationalization processes
9. Similarities and distinctions of globalization and regionalization processes
10. Similarities and distinctions of globalization and integration processes
11. Similarities and distinctions of globalization and transnationalism
12. Similarities and distinctions of globalization and westernization
13. Alternatives of globalization
14. Cultural approach to globalization
15. Economic approach to globalization
16. Geopolitical theories of globalization
17. Ecologic approach to globalization
18. Limitations of socio-centric approach to globalization
19. Comparative analysis of conventional, hyper-globalists, sceptics and transformists approaches to globalization

20. Complex approach to globalization
21. Social geographic approach to globalization
22. Indexes of global social development
23. Indexes globalization
24. Comparative analysis of parameterization of globalization aspects
25. Analytic framework of globalization
26. Contemporary social and economic geography dimensions of global development
27. Classification of global problems
28. Global problems related to world population
29. Global food problem
30. Global resource problem
31. Global ecologic problems
32. Geoglobalistics as a scientific domain
33. Conceptual grounds of geographic interpretation of globalistics
34. Key trends of contemporary globalization
35. Key concepts of human development
36. Contemporary strategies of social development
37. Approaches to analyze and forecast prospects of social development
38. Typology of globalization
39. Alternatives of social development and concept of sustainable noosphere development
40. Ukraine in the system of global social development

9.6.RECOMMENDED READING

1. Babarytska V.K. The world-system effects of globalization// Yatsenko B.P., Babarytska V.K. Regional geography: theory basis. – Kyiv: Lybid, 2009. – P. 69-73.
2. Contemporary global challenges: social geographic dimension - Kyiv: VPC Kyiv University, 2012. - 255 p.
3. Dictionary of Human Geography// edited by Derek Gregory..[et.al.] – 5th edition. Wiley Blackwell, 2009.
4. Fisher, A. 2001: “Critical thinking. An Introduction. Cambridge: University Press. [Electronic resource] – mode of access: <http://assets.cambridge.org/052100/9847/sample/0521009847ws.pdf>
5. Globalization of world economy: geospatial dimension. - Kyiv: VPC Kyiv University, 2010. - 160 p.
6. Human geography. Scientific explication. – St-Petersburg: St-Peterburg university, 2010. - P. 579-604.
7. Introduction// Held D., and MacGrew A.*et.al.* Global transformations: Politics, Economics and Culture – Stanford, California: Stanford University Press, 1999. – P. 1-29.
8. Overview//World Development Report 2009 «Reshaping economic geography», World Bank, 2009 – C. ix-33.
9. Our Concept and Definition of Critical Thinking// The Critical Thinking Community. [Electronic resource] – mode of access: <http://www.criticalthinking.org/pages/our-concept-of-critical-thinking/411>
10. What is critical thinking?// Learning development with Plymouth University. [Electronic resource] – mode of access: <http://www.learningdevelopment.plymouth.ac.uk/LDstudyguides/pdf/8Criticalthinking.pdf>
11. World economy under globalization - Kyiv: VPC Kyiv University, 2004 -145 p.

Additional reading

1. Critical Thinking skills [Electronic resource] – mode of access: <http://www.umich.edu/~elements/probsolv/strategy/ctskills.htm>

2. Definition of critical thinking [Electronic resource] – mode of access: http://en.wikipedia.org/wiki/Critical_thinking
3. Four alternative global futures: global trends 2015 [Electronic resource] – mode of access: <http://www.colorado.edu/AmStudies/lewis/ecology/2015four.pdf>
4. Global trends 2025: a Transformed World/ [Electronic resource] – mode of access: <http://www.aicpa.org/Research/CPAHorizons2025/GlobalForces/DownloadableDocuments/GlobalTrends.pdf>
5. Making the most of your learning style// Open University UK. [Electronic resource] – mode of access: <http://www.open.ac.uk/skillsforstudy/making-the-most-of-your-learning-style.php>
6. Millennium Development Goals [Electronic resource] – mode of access: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/mdgoverview.html>;
http://www.undp.org/content/undp/en/home/mdgoverview/mdg_goals/acceleration_framework/;
7. Millennium Development Goals:Ukraine [Electronic resource] – mode of access: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/library/mdg/>
8. Model to generate critical thinking// Learning development with Plymouth University. [Electronic resource] – mode of access: http://learningdevelopment.plymouth.ac.uk/livelihoods/Critical_Thinking_model_flyer.pdf
9. The US National Intelligence council's Global trend 2015: Excerpts, commentaries, and Response. [Electronic resource] – mode of access: <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ECSP7-commentaries.pdf>

Web-sites

1. A.T.Kearny [Electronic resource]. – mode of access: <http://www.atkearny.com>
2. KOF [Electronic resource]. – mode of access: <http://globalization.kof.ethz.ch>
3. World Development Report - [Electronic resource]. – mode of access: <http://econ.worldbank.org>
4. Human Development Report [Electronic resource]. – mode of access: <http://hdr.undp.org/en/>
5. World Economic Forum Reports [Electronic resource]. – mode of access: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>
6. Maastrich Globalization Index [Electronic resource]. – mode of access: <http://pimmartens.info/research/globalisation-index/>